

ÅRSREDOVISNING 2008

TOTALFÖRSVARETS FORSKNINGSSINSTITUT

Organisationsnummer: 202100-5182

Postadress: 164 90 Stockholm

Telefon: 08-555 030 00, fax: 08-555 031 00

FOI Årsredovisning 2008

1	GD HAR ORDET	4
2	OM FOI	6
2.1	FOI UPPGIFTER OCH MÅL	6
2.2	INDELNING AV VERKSAMHETEN	6
3	SAMLAD ÖVERSIKT	8
3.1	ÅRETS VERKSAMHET	8
3.1.1.	Genomförd verksamhet	8
3.1.2.	Omställning av verksamheten	9
3.2	EKONOMISKT UTFALL.....	10
3.2.1	Ekonomiskt utfall och jämförelse med år 2007	10
3.2.2	Utfall jämfört med budget och prognos i delårsrapporten	11
3.3	VERKSAMHETEN I BROMMA	12
4	REDOVISNING PER FORSKNINGSSOMRÅDE	13
4.1	ANALYS AV SÄKERHET OCH SÅRBARHET.....	13
4.2	OPERATIONSANALYS, MODELLERING OCH SIMULERING	14
4.3	CBRN OCH MILJÖ	15
4.4	SENSORER OCH SIGNATURANPASSNING.....	16
4.5	BEKÄMPNING OCH SKYDD	17
4.6	TELEKRIG OCH VILSELEDNING.....	18
4.7	LEDNING MED MSI.....	19
4.8	MÄNNISKA OCH TEKNIK	20
5	RESULTATREDOVISNING FÖR VERKSAMHETSGREN 1 – Forskning och information om nedrustning och säkerhetspolitiska frågor	21
6	RESULTATREDOVISNING FÖR VERKSAMHETSGREN 2 – Forskning, kompetens och resursutveckling för försvaret	22
6.1	UPPDRAGSVERKSAMHETEN	22
6.1.1	Utveckling av uppdragsvolym per kund eller kundkategori	22
6.1.2	Levererade milstolpar till Försvarmakten.....	23
6.1.3	Tillämpningar inom försvaret.....	23
6.1.4	Jämställdhetsintegrering.....	24
6.1.5	CBRN	24
6.2	FORSKNING/ANALYSSTÖD FÖR REGERINGENS BEHOV.....	24
7	RESULTATREDOVISNING FÖR VERKSAMHETSGREN 3 – Forskning för samhällets krisberedskap och övrig verksamhet	25
7.1	UPPDRAGSVERKSAMHETEN	25
7.1.1	Utveckling av uppdragsvolym per kund eller kundkategori	25
7.1.2	Tillämpningar inom krisberedskapsområdet	26
7.1.3	Åtgärder för att nyttiggöra forskningsresultaten inom krisberedskapsområdet ..	27
7.1.4	Användning och fördelning av medel från anslag 7:5 Krisberedskap	28
7.2	FORSKNING/ANALYSSTÖD FÖR REGERINGENS BEHOV	29
8	ÖVRIGA MÅL OCH ÅTERRAPPORTERING	30
8.1	RELEVANS.....	30
8.1.1	Aktiviteter för att öka kundnyttan	30
8.1.2	Uppföljning av kundnytta.....	32
8.1.3	Slutprestationer till uppdragsgivare	33
8.1.4	Anpassning av verksamheten till förändrade förutsättningar.....	33
8.1.5	Åtgärder för att utveckla kompetensen mot framtida behov.....	34
8.2	VETENSKAPLIG KVALITET	35

8.2.1	Externt utvärderade kompetensgrupper	35
8.2.2	Vetenskapliga artiklar och referat	36
8.3	ÖKAD SAMVERKAN NATIONELLT OCH INTERNATIONELLT	36
8.3.1	Samverkan med universitet och högskolor samt andra forskningsinstitut.....	37
8.3.2	Deltagande i internationellt forskningssamarbete	37
8.3.3	Nyttan med internationella forskningssamarbeten.....	38
8.4	INTERNATIONELL VERKSAMHET PÅ REGERINGENS UPPDRAG.....	38
8.5	FÖRSVARSENDERRÄTTELSEPRODUKTION.....	41
9	ORGANISATIONSSTYRNING OCH UPPDRAG	42
9.1	EFFEKTIVITET OCH GOD HUSHÅLLNING	42
9.1.1	Anpassning av forskningsverksamheten	42
9.1.2	Anpassning av stödverksamheten	43
9.1.3	Anpassning av lokaler och forskningsanläggningar.....	43
9.1.4	Debiteringsgrad på forskningsavdelning.....	43
9.1.5	Debiteringsgrad för FOI totalt.....	44
9.1.6	Utveckling av FOI:s centrala OH-kostnader	44
9.1.7	Utveckling av FOI:s externa timpris	45
9.2	KOMPETENTA MEDARBETARE - GOD ARBETSMILJÖ	46
9.2.1	Kompetensförsörjning	46
9.2.2	Redovisning av de anställdas sjukfrånvaro under verksamhetsåret	48
10	FINANSIELL REDOVISNING.....	50
10.1	VÄSENTLIGA UPPGIFTER.....	50
10.2	RESULTATRÄKNING.....	51
10.3	BALANSRÄKNING	52
10.4	ANSLAGSREDOVISNING	54
10.5	TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER	55
10.5.1	Redovisnings- och värderingsprinciper.....	55
10.5.2	Brytdag	55
10.5.3	Värdering av fordringar och skulder	55
10.5.4	Periodavgränsningsposter.....	55
10.5.5	Värdering av immateriella anläggningstillgångar	56
10.5.6	Värdering av materiella anläggningstillgångar	56
10.5.7	Uppgifter om ersättning med mera till styrelseledamöter och ledande befattningshavare	56
10.5.8	Noter till RR och BR	59
10.6	FOI RESULTAT PER FORSKNINGSSOMRÅDE	63
10.7	FOI RESULTAT PER VERKSAMHETSGREN	64

1 GD HAR ORDET

Ett framgångsrikt år!

Allt fler organisationer efterfrågar FOI:s kompetens. FOI gör nyrekryteringar inom strategiskt prioriterade områden för att upprätthålla kompetens och resurser, och för att kunna möta dagens och morgondagens efterfrågan med stärkt kvalitet såväl vetenskapligt som i problemlösningsförmåga. Utvecklingen under 2008 ger oss således hopp inför framtiden. 2008 blev ett framgångsrikt år med avstamp för framtiden.

Våra största kunder och uppdragsgivare är fortfarande Försvarmakten (FM) och Försvarets materielverk (FMV). Försvarmaktens beställningar till FOI har nu reducerats till den nivå som regeringen beslutat. Men även under 2008 har efterfrågan från FMV varit förhållandevis stark inom många områden. Beställningsvolymen från försvarsfamiljen i kronor räknat har dock minskat jämfört med förra året, helt enligt regeringens plan. Men FOI har inte bara anpassat organisationen de senaste tre åren till färre anställda och färre kompetensområden. Vi har även anpassat oss till en ökad efterfrågan från uppdragsgivare utanför försvarsfamiljen. Den anpassning som genomförts, gäller inte bara verksamhetens omfattning, utan i kanske än högre grad hur vi använder vår befintliga kompetens, och utveckling av ny kompetens inom redan etablerade kompetensområden. Insatsförsvaret behöver kunskap och lösningar för att hantera nya problem. I många fall anpassas och skräddarsys beprövad kunskap för nya hot och nya behov. Att kunna störa ut modern mobiltelefoni för att förhindra hemmagjorda bomber från att explodera, och skada svensk trupp i Afghanistan, bygger på samma kunskap som togs fram för att störa kommunikationen vid en möjlig invasion. Det är ett bra exempel på betydelsen av att vidmakthålla kompetens. Samma kompetens används av polisen för att höja säkerheten vid större internationella evenemang i Sverige. Jag bedömer att efterfrågan på lösningar där klassisk försvarsforskning omformas till modern säkerhetsforskning för företag och samhället i övrigt kommer att öka. Den duala nyttan är stor och FOI ses av andra nationer som en föregångare i denna utveckling. Det forsknings-samarbete FOI bedriver med det amerikanska departementet för nationell säkerhet (DHS) har utvecklats ytterligare. Det är med stor glädje jag kan konstatera att FOI får beröm av USA:s, Singapores, Australiens och Sydkoreas departement och myndigheter, och inte minst EU, för sin kompetens och innovativa förmåga inom det som benämns samhällets säkerhetsforskning.

Under 2008 har nya marknader ökat kraftigt. Brist på resurser inom en del hett efterfrågade forskningsområden har t.o.m. förhindrat oss att ta emot fler uppdrag, även om efterfrågan har funnits. Dessutom visar våra kundundersökningar på en hög kundnöjdhet även hos dessa nya kunder. Som generaldirektör för FOI är jag mycket nöjd med att de fem mål som sattes upp för verksamheten till 2009 nu kan bockas av som uppnådda eller uppnås inom kort.

Att nämna alla de forskningsresultat FOI har levererat under året är omöjligt i denna korta text. Antalet pågående projekt uppgår till ca 1 000. Låt mig ändå nämna ett par spännande exempel. Sent 2008 genomförde FOI i samarbete med svenska och estländska myndigheter och universitet en framgångsrik cyberkrigövning. FOI var mycket snabbt framme med bra och saklig information om krisen och dess

konsekvenser i tvisten mellan Ryssland och Georgien sommaren 2008. Analyserna har haft stor efterfrågan och nått läsare i Sverige och över hela världen. FOI:s verksamhet inom CBRN-skydd har flyttat fram positionerna när det gäller nya röntgenkristallografiska metoder för utveckling av nya och bättre motmedel mot nervgas. Vi har också vidareutvecklat de tidigare resultaten för detektion av explosivämnen på distans och slår nu andra forskare med häpnad. Nu kan vi experimentellt detektera sprängämnen i vätska på ett avstånd av ca 470 meter. När resultaten utvecklats till en produkt i samarbete med svensk industri kommer Sverige att vara världsledande inom ännu en sektor. Men än viktigare, då ökar möjligheten att rädda liv på soldater, poliser, räddningspersonal och andra medborgare som hotas av denna typ av våld.

Ökad användning av FOI:s kompetens är alltså positiv för det svenska försvaret på flera sätt. Dels blir det fler som är med och finansierar forskning och anläggningar, samtidigt som resultaten från de nya frågeställningarna också kommer försvaret till del.

Ett framgångsrikt FOI bör ses som en investering snarare än en kostnad. FOI ger forskningsresultat och innovationskraft för att lösa både kända och okända hot för samhället och försvaret.

Madelene Sandström
Generaldirektör

2 OM FOI

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) är en huvudsakligen uppdragsstyrd myndighet under Förvarsdepartementet, vars kompetens ska nyttiggöras i alla samhällssektorer. Avgifts- och bidragsintäkter från försvaret svarar för 71 procent (78 procent under 2007 och 70 procent under 2006) av myndighetens finansiering. Civila uppdragsgivare svarar för 20 procent (16 procent, 12 procent), medan direkta anslag från Förvars- och Utrikesdepartementet svarar för 9 procent (6 procent, 18 procent).

2.1 FOI uppgifter och mål

Enligt regeringens instruktion har FOI följande uppgifter och mål:

- FOI har till uppgift att bedriva forskning, metod- och teknikutveckling samt utredningsarbete för totalförsvaret och till stöd för nedrustning, icke-spridning och internationell säkerhet. Myndigheten får även i övrigt bedriva forskning, metod- och teknikutveckling samt utredningsarbete. Verksamheten ska bedrivas med beaktande av krav på integritet, relevans och vetenskaplig kvalitet.
- FOI ska verka för att försvarsforskningen nyttiggörs även utanför totalförsvaret.
- FOI:s uppgift att bedriva försvarsunderrättelseverksamhet ska fullgöras genom analyser av information som inhämtats från offentliga informationskällor eller som lämnats av uppdragsgivare.
- FOI ska särskilt verka för samverkan mellan militär och civil forskning samt mellan nationell och internationell forskning
- FOI ska, inom ramen för gällande riktlinjer för svensk krigsmaterielexport, stödja svensk försvarsindustri genom exportfrämjande verksamhet.

2.2 Indelning av verksamheten

För den interna samordningen och uppföljning av produktionen av uppdrag från kunder indelas verksamheten på FOI i följande forskningsområden:

- Analys av säkerhet och sårbarhet
- Bekämpning och skydd
- Ledning med MSI
- Människa och teknik
- Operationsanalys, modellering och simulering
- Sensorer och signaturanpassning
- CBRN och miljö
- Telekrig och vilseledning

Se avsnitt 10.6 för en ekonomisk redovisning per forskningsområde, och avsnitt 4 för en redovisning av verksamheten inom de olika forskningsområdena.

I budgetpropositionen för 2008 indelas verksamhet under utgiftsområde 6, *Förvar samt beredskap mot sårbarhet*, i politikområden och verksamhetsområden. Motsvarande underindelning finns för utgiftsområde 5, *Internationell samverkan*. Varje verksamhetsområde är i sin tur indelat i verksamhetsgrenar.

FOI:s verksamhet indelas i tre verksamhetsgrenar, varav en inom politikområde *Utrikes- och säkerhetspolitik*, en inom *Försvaret*, samt en inom politikområde *Samhällets krisberedskap*.

Till politikområde *Utrikes- och säkerhetspolitik* hänförs forskning inom verksamhetsgren 1, *Forskning och information om nedrustning och säkerhetspolitiska frågor*, med samma benämning som verksamhetsområdet.

Verksamheten sker på uppdrag av, och inriktas i dialog med, Utrikesdepartementet och indelas i:

- Kärnvapen
- Biologiska vapen
- Kemiska vapen
- Rymd- och missilfrågor, inkl. missilförsvar
- Övriga frågor rörande nedrustning och ickespridning

Till politikområde *Försvaret* hänförs forskning inom verksamhetsområde *Forskning och teknikutveckling m.m.*

Verksamhetsområde *Forskning och teknikutveckling m.m.* motsvaras av verksamhetsgren 2, *Forskning, kompetens och resursutveckling för försvaret*¹, som indelas i:

- Forskning/analysstöd för regeringens behov
- Uppdragsverksamhet

Till politikområde *Samhällets krisberedskap* hänförs forskning inom verksamhetsområde *Krisledningsförmåga*.

Verksamhetsområde *Krisledningsförmåga* motsvaras av verksamhetsgren 3, *Forskning för samhällets krisberedskap*², som indelas i:

- Forskning/analysstöd för regeringens behov
- Uppdragsverksamhet

FOI:s verksamhet indelas i verksamhetsgrenar utifrån extern kund. Verksamhetsgren 3, *Forskning för samhällets krisberedskap*, omfattar kunder utanför försvaret, till exempel utländska kunder, samt internt finansierad verksamhet (ledning, administration, utvecklingsprojekt m.m.).

En ekonomisk redovisning per verksamhetsgren framgår av avsnitt 10.7 som komplement till den finansiella redovisningen för FOI totalt.

---

¹ Till verksamhetsgren 2 hänförs verksamhet som bedrivs för Försvarsdepartementet, Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Försvarets högskolan, Totalförsvarets pliktverk och Försvarets radioanstalt.

² Till verksamhetsgren 3 hänförs uppdragsverksamhet som bedrivs för Krisberedskapsmyndigheten och Statens räddningsverk, samt för civila och utländska kunder, offentliga och privata, och internt finansierad verksamhet.

3 SAMLAD ÖVERSIKT

3.1 Årets verksamhet

3.1.1. Genomförd verksamhet

FOI har haft fem strategiska mål för verksamheten 2008:

- Verksamhet och resultatöverföring ska vidareutvecklas så att FOI ännu tydligare är till nytta för försvaret i framtiden.
- FOI ska vara den självklara samarbetspartnern för organisationer och myndigheter inom krishantering och beredskap.
- Vi ska stärka och utveckla FOI:s roll som innovationskraft för näringslivet.
- Vi ska öka, men även tydligare prioritera samverkan med universitet, högskolor och forskningsinstitut – nationellt och internationellt.
- År 2009 ska 30 procent av FOI:s intäkter komma från kunder utanför försvaret.

Dessa har även under anpassningen till lägre beställningsmöjligheter från Försvarmakten varit tongivande för arbetet. FOI har genomfört ett mödosamt personalneddragningsarbete för att strukturera verksamheten till de områden som prioriterats av Försvarmakten. Samtidigt har myndigheten haft behov av att nyrekrytera inom de områden som är prioriterade. Verksamheten har således varit fortsatt intensiv även under 2008. Försvarets beställningsvolym har varit hög även om den nu är anpassad efter den neddragning och omriktning som är beslutad. FOI:s beställningar från kunder utanför försvaret har dock ökat och uppgår nu till 24 procent inklusive anslag från UD.

Försvarmaktens samlingsbeställning inom 2008 års FoT omfattade 345 leveranser. Av dessa har 300 leveranser (87 procent) levererats enligt beställning. 38 (11 procent) har levererats vid en senare tidpunkt, men har i varje enskilt fall omförhandlats med Försvarmakten, ibland med anledning av ett förändrat innehåll.

FOI är en efterfrågad samarbetspartner såväl nationellt som internationellt. FOI har, om än i små steg, blivit ett bättre stöd för företag genom att bidra med innovativa forskningsresultat. Steg för steg utvecklas FOI till ett starkt forskningsinstitut med försvar och säkerhet fortsatt i centrum.

Den totala skriftliga produktionen har ökat i förhållande till 2007. Under året har 1 070 rapporter, artiklar och konferensbidrag producerats jämfört med 968 år 2007 och 1 195 år 2006.

Uppdragsvolymen utanför försvaret uppgår till 24 procent. Beställningsvolymen ökar dels från andra länder, dels från andra statliga myndigheter och företag i Sverige, främst inom krisberedskaps- och säkerhetsområdet. Genom sin forskningskompetens har FOI under året stöttat t.ex. Krisberedskapsmyndigheten, Naturvårdsverket och Stockholm Stad. Antalet samverkansprojekt med universitet och högskolor uppgick till 132, jämfört med 117 år 2007 och 134 år 2006. Inom EU:s ramprogram för forskning deltog FOI i 39 forskningsprojekt under 2008 jämfört med 32 år 2007 och 28 år 2006. FOI deltog i 18 ansökningar i utlysningen Security Call 2 i EU:s sjunde ramprogram som stängde i november. Syftet är att stärka positionen som ett av Europas ledande forskningsinstitut inom säkerhet.

Under året har FOI indelat sina kunder i marknadsområden för att än bättre inrikta, initiera och koordinera marknadsföringsarbetet. Även institutets forsknings- och utvecklingsverksamhet har indelats i s.k. kompetensklossar för att möjliggöra en gemensam strategisk inriktning och utveckling av FOI:s forskningskompetenser.

Det avdelningsövergripande delområdet Modellering och Simulering har under 2008 genomgått en internationell utvärdering med gott resultat.

FOI har blivit bättre på att överföra resultat till kund. FOI har blivit en internationellt erkänd forskningsorganisation inom samhällets säkerhet och har stärkt sin samverkan med universitet, högskolor och institut.

FOI har genomfört en kundundersökning vart tredje år. Under 2008 genomfördes en sådan med genomgående positiva omdömen och höga betyg när det gäller resultatöverföring samt kompetent och tillgänglig personal. FOI har gott rykte och kundundersökningen visar att FOI står för kvalitet.

FOI konstaterar att verksamheten bidragit till Försvarmaktens samlade förmåga nu och för framtiden.

3.1.2. Omställning av verksamheten

Till följd av minskade beställningar från Försvarmakten har FOI genomfört en utredning och tagit fram ett förslag till hur FOI:s verksamhet i Linköping ska utformas inför framtiden. Syftet med utredningen var att föreslå inom vilka prioriterade områden verksamheten ska bedrivas, hur synergier och samverkansmöjligheter bättre kan tas tillvara och hur kostnaderna kan sänkas. Det huvudsakliga förslaget innebar i korthet att de två avdelningarna Sensorsystem och Ledningssystem skulle läggas ner och att en ny avdelning skulle inrättas baserat på de två tidigare avdelningarnas verksamhet. I den nya avdelningen skulle även den nuvarande avdelningen för Stridssimulering (FLSC) komma att ingå. Den nya avdelningen har inrättats fr.o.m. 1 september 2008.

FOI har efter diskussion med Försvarmakten avvecklat sin verksamhet och anläggning i Bromma. Verksamheten har fr.o.m. 1 juli 2008 överlåtits till Sjöland & Thyselius Aerodynamic Research Center Sweden AB (STARCS), se vidare under avsnitt 3.3.

Under våren slöts ett avtal om verksamhetsöverlåtelse med Karolinska institutet (KI) rörande Traumaforskningen vid FOI. Verksamheten har överförts till KI fr.o.m. 1 april 2008.

Arbetet med att effektivisera och analysera stödtjänster inom FOI har fortsatt. Genom bl.a. utkontraktering av tjänster inom reception och distribution har kostnaderna kunnat minskas ytterligare. En analys av behovet av verkstadstjänster inom FOI har också genomförts.

Under hösten fattades beslut om att överföra samtliga sekreterar/assistenttjänster från forskningsverksamheten till stödverksamheten. Samordningen av stödet har inneburit att antalet tjänster har kunnat reduceras med ca 25 procent.

Antalet tillsvidareanställda var 1 011 vid årets början. Den sista december hade antalet tillsvidareanställda minskat ytterligare till 940, varav 20 var arbetsbefriade på grund av uppsägning. Antalet personer som är tjänstlediga på grund av annat arbete är 39. FOI hade därmed vid utgången av året 881 medarbetare tillgängliga för produktion, vilket är en minskning med 58 sedan början av året.

Arbetet med att utrymma och friställa lokaler för andrahandsuthyrning har avslutats i Kista. I Linköping har det sista våningsplanet av tre i en hel huskropp utrymms och hyresvärden, Akademiska Hus, har återtagit lokalerna. I Umeå har verksamheten förtätats och delar av anläggningen har utrymms och stängts.

3.2 Ekonomiskt utfall

3.2.1 Ekonomiskt utfall och jämförelse med år 2007

Verksamhetsåret 2008 visar ett positivt resultat på 16,2 mnkr. I årets bokslut har omställningskostnader för 49,7 mnkr bokförts. Dessa omställningskostnader består huvudsakligen av medel föranledda av personalreduktioner inom forsknings- och stödverksamheten samt kostnader orsakade av överlåtelsen av verksamheten i Bromma till ny huvudman.

De totala intäkterna uppgick till 1 065,5 mnkr, vilket är en minskning med 127,2 mnkr eller 10,7 procent jämfört med år 2007. Minskningen av intäkter av avgifter och ersättningar härrör framförallt från kunden Försvarsmakten. Intäkterna från Försvarsmakten har minskat med 116,0 mnkr, som en följd av de politiskt beslutade reduktionerna av försvarsforskningen.

Det kundområde där intäkterna har ökat mest relativt 2007 är EU beroende på FOI:s framgång med ansökningar inom EU:s sjunde ramprogram. Intäkter från Krisberedskapsmyndigheten (KBM) har ökat med 19,5 mnkr. Denna ökning förklaras av att FOI har rekvirerat medel via KBM (18,0 mnkr) från anslag 7:5 Krisberedskap för vidmakthållande av grundkompetens och infrastruktur inom CBRN-området.

Intäkter av anslag utgör 9 procent av de totala intäkterna, jämfört med 6 procent år 2007. Ökningen förklaras av att anslaget från UD har ökat med 18 mnkr för vidmakthållande av grundkompetens och infrastruktur inom CBRN-området. Hela det disponibla anslagsbeloppet om 94,4 mnkr samt delar av anslagskrediten (0,8 mnkr) har tagits i anspråk.

De totala kostnaderna har minskat med 122,5 mnkr eller 10,5 procent jämfört med 2007. Personalkostnaderna har minskat med 29,8 mnkr eller 4,4 procent. Detta beror på genomförda personalreduktioner samt frivilliga avgångar. Under året har kostnader i form av löner för uppsagd personal, framtida pensioner och engångspremier till ett belopp av 22,1 mnkr bokförts. Antalet tillsvidareanställda har under året minskat med 71 personer.

Lokalkostnaderna har minskat med 22,4 mnkr eller 15,6 procent beroende på de åtgärder som har vidtagits för att minska lokalarean och därmed kostnaderna, samt andrahandsuthyrningen i Kista. Dessutom har nivån på lokalkostnaderna påverkats av en upplösning av en tidigare avsättning, i och med överlåtelsen av anläggningen i Bromma till ny huvudman. Upplösningen har minskat kostnaderna med 4,0 mnkr.

Driftkostnaderna har ökat med 11,8 mnkr eller 5,4 procent i förhållande till föregående år. I bokslutet har avsättningar motsvarande 20,1 mnkr bokförts, samtidigt har reserveringar motsvarande 4,6 mnkr kunnat återföras. Inom driftkostnaderna ökar uppdrag som utbetalas till annan part i enlighet med avtal med 10,4 mnkr, medan köp av externa tjänster minskar med 1,8 mnkr.

Avskrivningar och nedskrivningar har minskat med 79,8 mnkr eller 68,0 procent. Minskningen beror på nedskrivning av restvärden för anläggningstillgångar i Brommaverksamheten, 57,9 mnkr, som gjordes i slutet av 2007, samt återhållsamhet avseende nyinvesteringar. Detta har inneburit att även de finansiella kostnaderna har minskat (2,3 mnkr).

Den beviljade låneramen hos Riksgäldskontoret för att finansiera anläggningstillgångar uppgår till 180 mnkr. Skulden till Riksgäldskontoret är 103,0 mnkr, vilket är en minskning med 19,6 mnkr jämfört med föregående år.

Likviditeten på räntekontot hos Riksgäldskontoret har fortsatt förbättrats. I genomsnitt har saldot på räntekontot varit 78,3 mnkr, att jämföra med 67,7 mnkr år 2007. Vid årets slut var saldot 74,2 mnkr. Detta i kombination med en höjning av inlåningsräntan har inneburit att även de finansiella intäkterna har ökat (2,0 mnkr). Förbättringen av saldot på räntekontot kan förklaras av de effektiviseringar i verksamheten som har genomförts under de senaste åren.

För mer detaljerad information om det ekonomiska utfallet, se avsnitt 10, Finansiell redovisning.

3.2.2 Utfall jämfört med budget och prognos i delårsrapporten

Styrelsen beslutade före verksamhetsårets ingång om en budget för FOI med ett beräknat resultat på 13,4 mnkr. I budgeten för 2008 fanns 20 mnkr inplanerade för avveckling av personal. Utfallet av avveckling av personal blev 22,2 mnkr. I delårsrapporten prognostiserades resultatet till 30,0 mnkr. Årets resultat blev slutligen 16,2 mnkr. Resultatförändringen förklaras av, under andra halvåret, identifierade behov av reserveringar för framtida återställningskostnader samt kostnader förknippade med avyttringen av anläggningen i Bromma.

Jämfört med budgeten ökade utfallet av intäkter med 7,1 mnkr (0,7 procent). I förhållande till prognosen i delårsrapporten minskade intäkterna 8,9 mnkr (0,8 procent). Kostnaderna ökade med 4,3 mnkr (0,4 procent) i förhållande till budget, och med 4,9 mnkr (0,5 procent) jämfört med halvårsprognosen. I kostnaderna ingår avsättningar för framtida åtaganden. Årets resultat blev 2,8 mnkr bättre än budget.

Beställningsläget har varit mycket högt i förhållande till tillgängliga resurser. Avvecklingen av verksamheten i Bromma och sammanslagningen av avdelningarna i Linköping har tagit tid i anspråk som annars skulle ha kunnat användas för uppdrag. Detta har påverkat debiteringsgraden inom forskningsverksamheten negativt. Trots detta är den genomsnittliga debiteringsgraden mycket hög.

3.3 Verksamheten i Bromma

Följden av Försvarsförvaltningsutredningen och flera senare beslut av regeringen och Försvarsmakten har blivit en kraftig minskning av den statliga finansieringen av flygteknisk forskning vid FOI, från ca 90 mnkr 2004 till ca 19 mnkr 2009, vilket resulterat i att den experimentella verksamheten i Bromma blivit kraftigt underfinansierad.

Anläggningen i Bromma har under många år varit central för den flygtekniska forskningen i Sverige. Driftkostnaden för anläggningen har under senare år dock uppgått till ca 50 mnkr per år, vilket av FOI bedömdes vara mycket svårt att täcka genom enbart beställningar från marknaden utanför Försvarsmakten och staten. Efter diskussion med Försvarsmakten valdes den experimentella verksamheten bort.

FOI:s styrelse beslutade därför den 9 augusti 2007, efter diskussion med Försvarsmakten, att avveckla eller överlåta FOI:s engagemang i Brommaanläggningen senast den 31 december 2008. Detta skulle ske i första hand genom att hitta en ny huvudman för verksamheten, i andra hand genom att lägga ned den. Den 26 maj 2008 tecknades avtal om överlåtelse av verksamheten med Sjöland & Thyselius Aerodynamic Research Center Sweden AB (STARCS). Övertagandet av verksamheten skedde den 1 juli 2008 och överlåtelsen innebar att anläggningen och utrustningen övergick i STARCS:s ägo, och personalen erbjöds anställning.

Genom att överlåta verksamheten har kompetens inom experimentell aerodynamik, liksom tillgången till den mycket avancerade experimentella anläggningen, kunnat behållas i landet. Dessutom har personalen som är knuten till anläggningen, knappt 20 personer, fått möjlighet till fortsatt anställning, och avvecklingskostnaderna för Försvarsmakten har reducerats med över 15 mnkr jämfört med alternativet att lägga ned forskningsanläggningen och verksamheten per 31 december 2008.

4 REDOVISNING PER FORSKNINGSMRÅDE

4.1 Analys av säkerhet och sårbarhet

Inom forskningsområdet Analys av säkerhet och sårbarhet utförs arbeten inom FOI i form av analyser, studier, utredningsuppdrag och forskning som syftar till att ge strategiska underlag för beslut till uppdragsgivarna.

Det militära försvaret och det civila krishanteringssystemet förändras, bl.a. till följd av internationalisering av försvars- och säkerhetsfrågor. Inom dessa områden finns ett stort behov av strategiska underlag. FOI lämnar beslutsstöd i frågor som rör den säkerhetspolitiska utvecklingen avseende t.ex. geografiska områden, internationella organisationer och tekniska hot. FOI lämnar även stöd i frågor som rör samspelet mellan samhälls- och teknikutveckling, speciellt avseende komplexa system såsom försvaret, krishanteringssystemet och nationella tekniska infrastrukturer inklusive energi-, klimat och miljörelaterade hot och risker. Det gäller problemformulering, stöd till strategiskt förändringsarbete och metoder för att värdera handlingsalternativ.

Forskningsområdet har baserats på en beställning inom ramen för anslag 6:7, anslagspost 1, Forskning/analysstöd för regeringens behov. I den verksamhet som har bedrivits för regeringen (Försvarsdepartementet) har FOI bistått med beslutsunderlag i aktuella frågor rörande inriktningen av den långsiktiga planeringen inom det militära försvaret och det civila krishanteringssystemet. FOI har också analyserat den säkerhetspolitiska hotbilden och utvecklingen i vår omvärld, exempelvis utvecklingen på den afrikanska kontinenten och i Ryssland. En del av detta stöd genomförs av medarbetare på FOI som är placerade på Försvarsdepartementet.

Även UD har gett uppdrag till FOI rörande säkerhetspolitiska studier. FOI har också medverkat vid utvärdering av krishanteringsövningar som genomförts inom Regeringskansliet.

Övriga kunder inom forskningsområdet är civila myndigheter såsom Krisberedskapsmyndigheten, Folke Bernadotteakademien, Ekonomistyrningsverket, Livsmedelsverket, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Räddningsverket, Statens kärnkraftsinspektion - numera Strålsäkerhetsmyndigheten och Styrelsen för psykologiskt försvar. Även kommuner såsom Stockholm stad, olika landsting och företag har varit uppdragsgivare. FOI har stöttat dessa kunder i frågor rörande exempelvis risk- och sårbarhetsanalyser, hot och säkerhet i livsmedelskedjan och samhällskritiska beroenden. Inom området utförs även uppdrag åt utländska kunder såsom EU och EDA.

Inom området finns också bidragsprojekt från forskningsfinansiärer som EU (sjunde ramprogrammet för forskning), Energimyndigheten, Krisberedskapsmyndigheten och Naturvårdsverket. Som exempel på den nytta som FOI bidrar med kan nämnas att FOI inom ett av Krisberedskapsmyndigheten finansierat projekt studerar den globala finansmarknadens utveckling och hur denna kan komma att påverka den säkerhetspolitiska situationen. Ett annat exempel på nytta är den snabbsats som under året resulterat i en i media uppmärksammat studie om kriget i Georgien.

4.2 Operationsanalys, modellering och simulering

Inom ramen för delområde Metod och Utredningsstöd har FOI lämnat ett omfattande stöd till Försvarmaktens studier och utredningar. Genom de vid Försvarmaktens högkvarter placerade operationsanalysgrupperna har stöd getts inom hela spektrat av Försvarmaktens verksamheter från studier och övningar till försvarsplanering och direkt operativ verksamhet. Stöd har getts både till arbetet med och inom Nordic Battle Group (NBG), bl.a. från de fasta OA-placeringarna i NBG FHQ respektive OHQ (staberna på operativ respektive militärstrategisk nivå). Inom ”FOI stöd till PerP – FoRMA” har FOI medverkat i Försvarmaktens perspektivplanering. Projektet OA-metoder (OAM) har lämnat stöd till Högkvarteret med modell- och metodverktyg, samt deltagit i Nato ”System Analyses and Studies”. Ett betydande analysstöd har getts till det internationella samarbetsprojektet MNE 5 (MultiNational Experiment) liksom till arbetet inom FMKE (Försvarmaktens Enhet för Konzeptutveckling).

Inom delområdet Modellering och Simulering (MoS) har FOI genomfört forskning i nationell/internationell samverkan med universitet, högskolor, industrier och försvarsforskningsorganisationer. Verksamheten har bidragit till utvecklingen av det nätverksbaserade försvaret, till ökad interoperabilitet inom ledningsstöd och simuleringssystem, till beslutsstöd inom ramen för ledningssystem samt till kvalitetssäkring av modeller. Verksamheten skapar ökad tillgänglighet till och återanvändningsgrad av MoS-resurser som t.ex. modeller, metoder etc. Modeller av mänskligt beteende och kognition liksom rätt utnyttjande av kommersiella spel, bidrar till förbättrad tränings- och övningsverksamhet inom försvaret. För att skapa gemensam förståelse kring MoS inom försvaret och för att ge en realistisk syn på modellers användbarhet tillhandahåller FOI MoS-kurser, seminarier och litteratur. Som ett exempel kan nämnas en mycket uppskattad bok som beskriver de viktigaste koncepten, användningsområdena och fallgroparna inom området.

Flygvapnets Luftstridssimuleringscentrum, FLSC, har genomfört utbildning, övning och studier för flygvapnets förband, flygskolan och luftstridsskolan. Utbildning och övning har skett för bl.a. planering och genomförande av internationella operationer med JAS 39 och ASC 890. Studier för JAS 39 har genomförts där t.ex. nyttan av lägre radarsignatur utretts. Det JAS 39-förband som deltog i den stora flygövningen Red Flag i USA, genomförde en omfattande förövning vid FLSC med värdefullt stöd från personal från USAF (Nellis AFB). Stödet möjliggjordes tack vare det etablerade MSI-forskningssamarbetet ”IMTR” med US Air Force Research Labs. FLSC utvecklade under året på uppdrag av FMV ett distribuerat simulatornätverk för kostnadseffektiv förbandsövning. Federationen bestående av flygsimulator från FLSC, luftvärn från LV 6 och ledningsfunktioner från Luftstridsskolan demonstrerade framgångsrikt kapaciteten hos krypterade förbindelser bl.a. i samband med Försvarmaktens övning Viking-08. FLSC har genomfört tjänsteexport till Gripenförband från Tjeckien och Ungern under året i form av utbildningar i anläggningen. Under året har även exportstödet varit omfattande. FLSC har även varit värd för ett stort antal Gripenrelaterade internationella delegationer (attachéer, flygvapenchefer, etc.).

I syfte att ge Försvarmakten och FMV insikter i hur nya former för informationshantering kan förenkla och effektivisera verksamhet har en kravspecifikation framtagits för ett system, primärt tillämpligt inom logistikområdet. En studie har påbörjats med det övergripande målet att beskriva försvarets logistikledning i framtiden.

4.3 CBRN och miljö

Området har under 2008 anpassats till de nya intäktsramarna och den nya kundstrukturen (tre huvudkunder; Försvarmakten, UD och Krisberedskapsmyndigheten). Arbete har kontinuerligt bedrivits under året för att identifiera specifika och gemensamma behov hos huvudkunderna, samt om förändrade behov funnits, ominriktat forskningsarbetet för att möta dessa.

Området CBRN och miljö har huvudsakligen varit inriktat mot hotbedömning samt utveckling av olika former av skydd av soldaten och miljön, dvs. forskningen utgår från mänskliga behov i en CBRN fientlig miljö. Forskningen omfattar följande delområden: a) Egenskaper och effekter av farliga ämnen, b) Fysiskt skydd och sanering, c) Farliga ämnens spridning i luft, mark och vatten, d) CBRN-hot, e) Detektion, provtagning och analys, f) Miljö, g) Hälsorisker.

Under året har förutsättningarna för, och utvecklingen avseende biologiska och kemiska program med fokus på Mellanöstern och Ryssland bevakats. Radiologiska risker vid internationella missioner har uppmärksammats under en workshop som genomförts i samverkan mellan FOI och Försvarmakten. Kunskapen avseende hälsoriskbedömningar vid internationella operationer har ökat under året, t.ex. avseende luftprovtagningar och effekter av lungskadande ämnen.

Inom området "Egenskaper och effekter av farliga ämnen" har nya resultat tagits fram avseende anledningen till att det motmedel som ingår i dagens autoinjektor inte fungerar på vissa nervgaser. Verksamheten inom "Fysiskt skydd" syftar till att förstärka CBR-skyddet för Försvarmaktens personal, och arbetet fokuseras dels på att stödja Försvarmakten i framtagandet av ett nytt skyddssystem (IPE 2014), dels på att utveckla nanomaterialbaserade ytor för framtidens skyddssystem. Spridningsområdet har påbörjat en kompetensutveckling riktad mot modellering i mark och vatten. En förstärkt anpassning av verksamheten till Försvarmaktens behov och framtida system har också påbörjats.

Implementering och anpassning av analysmetoder för kemiska, biologiska och radiologiska ämnen till Försvarmaktens mobila laboratorier har utförts, vilket har förstärkt Försvarmaktens operativa förmåga på området. Instruktioner för provtagning i fält på taktisk nivå samt för inledande rekognosering har utarbetats för hela spektrat av farliga ämnen. Ett konceptförslag till "Reach-back" och referenslabsfunktion har också utarbetats i samråd med Försvarmaktens personal. Inom detektionsområdet har sluttester utförts av två större B-demonstratorprojekt.

Inom miljöområdet bedrivs ett stort antal verksamheter som både syftar till att inhämta internationell spetskunskap för att förstärka Försvarmaktens förmåga, och att ge ett direkt stöd avseende riskbedömning av spridning och miljöeffekter av ämnen som används av Försvarmakten i den löpande verksamheten. Ett projekt bedriver arbete för att ta fram en miljömodul till det LCC verktyg som används av FMV idag. Inom områdena miljö och säkerhet och energisäkerhet ges underlag till den långsiktiga planeringen; t ex hur förändringar i den globala energiförsörjningen kan innebära nya utmaningar, hotbilder, krav och uppgifter för Försvarmakten. Vilken betydelse sambanden mellan miljö, säkerhet och utveckling har för Försvarmaktens långsiktiga inriktning, både nationellt och internationellt belyses också.

4.4 Sensorer och signaturanpassning

Forskningen inom Sensorer och signaturanpassning sker i stor utsträckning i samverkan med nationella och internationella partners.

Inom sensorforskningen har den sensornära signalbehandlingen och sensor-datafusionen blivit en allt viktigare del. Avancerade metoder har utvecklats för återigenkänning av objekt. Återigenkänning är en viktig förmåga för att kunna följa t.ex. bilar som tidvis försvinner mellan hus i en stad. Stora forskningsansträngningar läggs på övervakning i stadsmiljö. Det handlar bl.a. om avvikelsetektion som är en kraftfull metod att hantera stora mängder sensorinformation, dvs. att larma om något ovanligt för just den övervakade platsen händer. Nya sensorkoncept som studeras är 3-dimensionell radaravsökning för effektivare spaning i stadsmiljö, väggpenetrerande radarsystem samt bistatisk lågfrekvensradar med potential att fjärrkartera byggnaders inre.

Mikrovågskomponenter med världsledande prestanda har utvecklats i samarbete med Chalmers. Detta är nyckelkomponenter för framtida mikrovågsradarsystem.

Inom området rymdspaning följs det nya europeiska initiativet MUSIS, *Multifunctional Space Imaging System*, noga med syfte att ge Försvarmakten ett brett beslutsunderlag som anknyter både till de globala säkerhetsambitionerna hos EU och till de industripolitiska aspekterna i Europa.

Metoder har utvecklats för att mäta mycket små halter av explosivämnen i luft, vilket är värdefullt för att utveckla sensorer och detektionsmetoder.

Inom området undervattenssensorer har vissa viktiga delmål uppnåtts, exempelvis avseende övervakning av undervattensdomänen i hamnmiljöer och utvecklande av trådlösa kommunikationslänkar till och från undervattensfarkoster.

Genom ett omfattande experiment i Göteborgs hamn har olika passiva och aktiva sensorsystem av olika tekniska mognadsgrader provats mot typiska hot som dykare och obemannade undervattensfarkoster. Experimenten, som har utförts i samverkan med Försvarmakten, FMV samt nationell och internationell industri, har påvisat förmåga till detektion av och bäringsbestämning till hotmålen. Sammantaget utgör resultat och erfarenheter från experimentet en god grund för vidare utveckling av förmåga till civilt hamnskydd och militärt basskydd.

Inom ramen för ett flerårigt europeiskt samarbete, lett av Sverige, har dold kommunikation till och från en obemannad undervattensfarkost kunnat demonstreras till sjöss. Detta utgör en kritisk förutsättning för utveckling, anskaffning och framtida operativt användande av obemannade, autonoma undervattenssystem för minjakt, spaning och andra former av övervakning av den marina domänen.

På uppdrag från aktör inom off-shore industrin har resultat från försvarsforskningen kunnat vidareutvecklas och anpassas för civila applikationer genom utvecklande av utrustning och analysstöd för marin oljeprospektering.

4.5 Bekämpning och skydd

Liksom tidigare år har verksamheten varit inriktad på att stödja Försvarmaktens utveckling mot ett insatsförsvaret. Utveckling av metodik för sårbarhetsvärdering, både av fordon och andra farkoster och av byggnader och skydd i kombination med noggranna hotanalyser och uppbyggnad av hotdatabaser ger Försvarmakten verktyg att värdera hotet i olika miljöer och skapa ett anpassat skydd. Ett anpassat skydd ger maximal rörlighet under rådande hotbild och är en central faktor för insatsförsvaret. Forskning om växelverkan mellan skydd och verkan ger kunskap och förståelse för hur skyddet ska utformas för att få rätt skydd i aktuell hotbild.

Kontakten med Markstridsskolan och andra centra har förstärkts under året och FOI arbetar kontinuerligt med att överföra resultat och inhämta underlag för att kunna inrikta forskningen mot relevanta frågeställningar. FOI deltar i flera studier och har tillsammans med luftvärnet inlett en studie av olika koncept för skydd av basområden.

Under det gångna året har stödet till det civila samhället ökat. Inom säkerhetsforskningsprogrammet i EU:s sjunde ramprogram har tre projekt med inriktning mot explosivämnesdetektion initierats. Projekten utförs i samarbete med Försvarmakten och är alla exempel på att en unik kompetens utnyttjas för bredare syften.

Den flygtekniska verksamheten vid FOI reducerades kraftigt i och med år 2008. Dels minskade beställningen från Försvarmakten med drygt 20 mnkr, dels minskade beställningen från FMV med ca 10 mnkr. Till en liten del har dessa reduktioner kompenseras av framgångar med att komma med i projekt inom EU:s sjunde ramprogram. Ytterligare fyra projekt har godkänds under året, varav tre i den andra utlysningen.

Den flygtekniska verksamheten vid FOI bedrivs huvudsakligen vid institutionerna "Analys och beräkning" och "Systemteknik". Verksamheten har delats in i internationella samarbetsprojekt (EU, Garteur, Nato, etc.) och nationella projekt inom FMV:s beställning Flygteknik 06-08. Även de nationella projekten utgör i flera fall samarbeten, då med Saab Aerosystems AB och/eller Volvo Aero Corporation.

Inriktningen på forskningen är främst storskalig beräkningsteknik inom aerodynamik, strukturmekanik och flygmekanik. Denna utveckling syftar, på sikt, till en reduktion av kostsam experimentell verksamhet och bättre planering av de experimentella prov som allt jämnt kommer att vara nödvändiga. Vidare inriktas verksamheten mot prestandaförbättringar och effektivitetsförbättringar, såsom bättre strömning i motorer och över vingar. Inom flygets miljöpåverkan deltar FOI i flera nätverk och EU-projekt som syftar till att reducera avgasemissioner och buller från flygtrafiken.

4.6 Telekrig och vilseledning

Inom forskningsområdet bedrivs metod- och teknikutveckling, studier, utbildning samt teoretisk och experimentell forskning, gällande stör- och skyddsmetoder inom det elektromagnetiska området, omfattande värdering och simulering, optroniska system samt radio- och mikrovågssystem. Verksamheten stödjer Försvarmakten, FMV samt industrin i strävan att uppnå en telekrigförmåga som motsvarar behoven för våra insatsförband. En stor del av möjligheterna med system inom telekrigområdet ligger i kunskapen om hur systemen ska användas operativt. Området är till stora delar omgärdat av hög sekretess, varför ett antal intressanta resultat inte kan redovisas öppet.

Under året har FOI lämnat fortsatt driftstöd till och genomfört grundtillsyn på telekrigssystem som FOI tidigare levererat till Försvarmakten. Detta genomfördes på plats i Mazar-e-Sharif, Afghanistan. FOI stödjer även Försvarmakten genom utbildning inom telekrigområdet i samband med rotation av ny telekrigspersonal i utlandsstyrkan. Leverans av ett signalspaningssystem för kortvåg har genomförts till FMV.

FOI har bistått Försvarmakten i arbetet med att ta fram operativa fällsekvenser till egenskyddssystemet för helikopter 10B. Arbetet har baserats på mätningar, fältprov och olika typer av simuleringar. Stödet omfattade även arbete med varnarsystemet till helikopter 10B. Inom området har även stöd till FMV värdering av framtida varnarsystem till Gripen NG (New Generation) levererats.

I samband med vidareutvecklingen av motmedelsalgoritmer för fartyg har stöd till både Försvarmakten och FMV levererats. Dessutom har realiserbarhetsstudier genomförts för nya varnar- och motverkanssystem (VMS) för ytstridsfartyg, för uppträdande i kustnära miljö. Under året har även uppgraderingar av utbildningsverktyg för marinens telekrigspersonal levererats.

Stöd till Försvarmaktens utveckling av VPI (Verkan på Informationsarenan) sker bl.a. genom arbetet med Ledningskrigföringssimulatorens (LKS). Utvecklingen av demonstratorn har under året lett fram till ett antal nya experiment, med deltagande försökspersoner från Försvarmakten.

Inom området laserbaserade motmedel har underlag för värdering av DIRCM-system (Directional Infrared Countermeasures) tagits fram. Påverkan av DIRCM- och varnarsystem från plattformrelaterade störningar har studerats, vilket kan användas som tekniskt värderingsunderlag i en materielanskaffningsprocess. En genomgång av status avseende utvecklingen av taktiska laservapen har sammanställts för Försvarmakten.

FOI har under året studerat och kartlagt behov av VMS inom ramen för EU battle group med stödenheter. Studien genomfördes i form av spel utgående från definierade scenarier i samverkan med olika representanter från Försvarmakten. Här igenom har aktuella frågeställningar belysts både ur ett tekniskt såväl som ett taktiskt/stridstekniskt perspektiv. I studien klarläggs behoven av VMS i samband med internationella insatser.

4.7 Ledning med MSI

Forskning om Ledning och MSI omfattar områdena samband och telekommunikation, informationssäkerhetsområdet, informationsfusion och beslutsstöd, ledningsmetoder och Människa-System Interaktion (MSI).

Inom samband och telekommunikationer har en satsning gjorts inom området robust positionering - vilket bl.a. innefattar störtålig GPS – med stort intresse både från militära och civila intressenter. Inom området mjukvarudefinierad radio har ett projekt startats som ska studera nästa generations mobila radiosystem för militärt bruk. I dessa definieras protokoll, frekvensanvändning och andra egenskaper i mjukvara, vilket tillfredställer behovet av flexibilitet för användning i olika stör- och trafik-omgivningar. Forskningen inom kanal- och länkmodellering har under några år varit inriktad mot att utveckla grundteknik för förbättrad radiokommunikation i stadsmiljö. Forskningen på nät- och systemnivå för rörliga, trådlösa nätverk är fortsatt viktig. Den utvecklade kompetensen stödjer i andra projekt även FMV inom materielprocessen.

Inom informationssäkerhetsområdet har kursverksamheten (främst "Högre kurs - Elektronisk säkerhet") och demonstrationsseminariet "Tivoli" av hot och risker med t.ex. mobiltelefoner rönt stort intresse. Flera intressenter utanför Försvarmakten deltar i kurserna och har även beställt demonstrationer. Kompetensbehovet hos myndigheter och företag inom informationssäkerhet upplevs som stort. Forskningen inom skydd och verkan på informationsarenan har fokuserat på metoder för försvar mot intrång i egna IT-system genom detektion och åtgärdsanalys. Komplexitet och krav på flexibilitet hos framtida ledningssystem kommer att kräva effektiva metoder för proaktiv värdering av säkerhet. Sådana metoder har tagits fram och ska prövas. Inom snabbt uppsatta koalitioner vid internationella insatser är det också viktigt att respektive nations hantering av gemensam säkerhetsklassad information kan garanteras och säkras. En demonstrator för detta har tagits fram under året.

Utvecklingen av beslutsstödverktyg för hotanalys, icke-hierarkisk informations-spridning (semantisk Wiki) och effektbaserad planering har fortsatt. Användartester genomförs t.ex. i samband med övningar. Inom ledningsmetodområdet sker ett direkt metod- och utredningsstöd riktat mot bl.a. Försvarmaktens enhet för experiment och konceptutveckling. De områden som har fokuseras är strategisk planering och civil-militära samverkansformer, olika beslutsstöd för operativ ledning, samt kunskapsförsörjning i multifunktionella insatser.

I samband med det svenska deltagandet i den stora internationella flygstyrkeövningen Red Flag i USA 2008 bidrog MSI med nyutvecklad metodik för utvärdering av kunskaper, färdigheter och träningseffekt. Ett omfattande system för mätning av träningseffekt som tidigare utprovats i bl.a. FLSC (Flygvapnets Luftstrids Simulerings Centrum) användes, där möjligheterna att få fram vunna erfarenheter betydligt underlättas. MSI-områdets kunskaper inom utvärdering väcker stort internationellt intresse bl.a. genom etablerade samarbeten inom NATO.

Samverkan mellan och inom olika sammansatta team i samband med stridsledning har studerats. Genom att mäta gemensam lägesförståelse, prestation och mental arbetsbelastning kan en uppfattning skapas av hur systemen på bästa sätt optimeras och används på både stridsteknisk och taktisk nivå. Framtagna metoder skapar en gemensam bas för jämförelser mellan dagens system och nyutvecklade systemlösningar.

4.8 Människa och teknik

Verksamheten inom området människa och teknik behandlar människans fysiska/medicinska förutsättningar och begränsningar. Delområden är flygmedicin, marinmedicin och omgivningsfysiologi.

En viktig utgångspunkt för forskningen inom området har varit att svensk militär personal i allt större utsträckning kommer att verka i länder med betydligt svårare temperatur och klimatförhållanden än i Norden. Risken för framförallt överhettning kommer att öka, en risk som är direkt kopplad till den fysiska aktiviteten.

Energikostnaden vid förflyttning per fot under olika temperaturer, olika beklädnad, skilda belastningar och i olika typer av terräng har undersökts. Med utgångspunkt från dessa resultat har beräkningar och simuleringar därefter genomförts av vad motsvarande fysiska belastning skulle innebära i några aktuella tropiska miljöer och ökenliknande klimat. Resultaten har sammanställts på ett överskådligt sätt och visar hur en anpassning av fysisk aktivitet (förflyttningshastighet) vid olika kombinationer måste ske för att undvika överhettning. Framtagna simuleringsmodeller visar sig stämma väl med tidigare både svenska och internationella resultat och erfarenheter från våra miljöer. Resultaten utgör en tydlig rekommendation för vilka begränsningar som gäller vid olika förutsättningar och typer av uppdrag både nationellt och internationellt.

Spatial (rumslig) desorientering är en av de viktigaste orsakerna vid flyghaverier. Försök har genomförts som visar på skillnader mellan hur oerfarna försökspersoner respektive stridspiloter bedömer sin rollposition vid koordinerad sväng. Resultaten har betydelse för hur träning i simulator ska utformas på bästa sätt för att minska riskerna. Studier har även genomförts för att med olika visuella stimuli minska risken för sinnesvillor utlösta av balansorganen.

Rörelsesjuka (åksjuka) kan allvarligt nedsätta prestationsförmågan. Försök har genomförts med vilka effekter olika medicinska åtgärder har både avseende yrselkänsla men även tolerans mot hög G-belastning. Hur blodkärl påverkas av höga trycknivåer (hög G-belastning) och eventuella kopplade långtidseffekter har också studerats.

Den exakta fysiologiska funktionen hos den G-skyddsdräkt som skyddar piloten mot höga G-laster diskuteras inom forskarvärlden. Speciellt har funktionen hos den del som komprimerar buken varit föremål för flera teorier. Försök som genomförts visar på en annorlunda funktion på hur tryck överförs till brösthålan än vad som tidigare antagits. Resultaten har rönt stort internationellt intresse och ändrar på tidigare gängse teorier.

Studier har genomförts avseende betydelsen av vila respektive arbete innan dykning. Genomförda försök visar inte på några stora skillnader i förekomsten av bubblor i blodet efter dekompression. Resultaten ifrågasätter tidigare allmänt rådande internationella uppfattningar.

5 RESULTATREDOVISNING FÖR VERKSAMHETSGREN 1 – Forskning och information om nedrustning och säkerhetspolitiska frågor

Målet för verksamhetsgrenen är, enligt regleringsbrev 2008, att fördjupa kunskapen om och bistå Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) inom CBRN-området.

Verksamheten som bedrivits inom verksamhetsområdet har fördelats på fem delområden:

- Kärnvapen
- Biologiska vapen
- Kemiska vapen
- Rymd- och missilfrågor, inkl. missilförsvar
- Övriga frågor

Åtterrapporering 1: FOI ska för samtliga områden (kärnvapen, biologiska och kemiska vapen, missilfrågor och övriga frågor) lämna en separat redovisning av den verksamhet som bedrivits samt redovisa kostnaderna.

FOI har under 2008 inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan, anslag UD 5:6 Forskning, utredningar och andra insatser rörande säkerhetspolitik och nedrustning (anslagspost 4) genomfört analyser samt lämnat direktstöd till Utrikesdepartementet (UD).

Ingående överföringsbelopp från 2007 uppgick till sammanlagt -431 tkr för anslagsposten. Under 2008 har 32 178 tkr upparbetats, vilket utgör 100,8 procent av disponibelt anslagsbelopp om 31 932 tkr, se även avsnitt 10.4, där utfall redovisas i enlighet med villkor i regleringsbrev.

Genomförd verksamhet presenteras i rapport med beteckning FOI-R--2710--SE.

6 RESULTATREDOVISNING FÖR VERKSAMHETSGREN 2 – Forskning, kompetens och resursutveckling för försvaret

6.1 Uppdragsverksamheten

FOI ska tillgodose behov av forskning, kompetens och resursutveckling hos uppdragsgivare inom försvaret. FOI ska sträva efter att forskningen bidrar till att främja jämlikhet samt jämställdhet mellan män och kvinnor.

Återrapportering 2: FOI ska redovisa:

- utvecklingen av uppdragsvolymen per kund eller kundkategori inom försvaret,
- andelen (belopps- och antalsmässigt) milstolpar till Försvarmakten som uppfyllts respektive inte uppfyllts inom överenskommen tid,
- exempel på tillämpningar inom försvaret samt
- särskild redovisning för CBRN.

I redovisningen ska ingå en beskrivning av hur FOI inom relevanta områden har integrerat ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv samt inom vilka områden arbetet avses fortsätta under 2009.

6.1.1 Utveckling av uppdragsvolym per kund eller kundkategori

Uppdragsvolymen från kunder inom verksamhetsgren 2 har minskat med drygt 177 mnkr eller med cirka 19 procent jämfört med 2007. Den totala volymen och förändringarna framgår av nedanstående tabell. Den förbättrade uppdragsvolymen under 2007 från huvudkunderna berodde till stor del på att regeringen överförde anslagsposterna NBC-skyddsforskning och Flygteknisk kompetens och resursutveckling (147 mnkr) till Försvarmakten jämfört med 2006, samt att ett engångsbidrag för avvecklingskostnader för den experimentella verksamheten i Bromma (56 mnkr) betalades ut från Försvarmakten. Av dessa anledningar framgår inte reduktionen i uppdrag från Försvarmakten till FOI med någon tydlig trend. Under 2008 har en reduktion gjorts från Försvarmaktens sida inom de båda tidigare anslagsposternas områden med 68 mnkr. Jämfört med 2006 har uppdragsvolymen från de bägge huvudkunderna totalt minskat med drygt 77 mnkr eller med cirka 9 procent. Reduktionen från FOI:s huvudkunder är en fortsättning på den av regeringen beslutade reduceringen i Försvarmaktens forskningsverksamhet vid FOI som ska vara genomförd till ingången av 2009.

Kunder/kundkategori	Förändring (tkr)	Förändring (%)	2008 (tkr)	2007 (tkr)	2006 (tkr)
<u>Kunder verksamhetsgren 2:</u>					
Försvarmakten (FM)	-170 584	-23	564 232	734 816	625 997
Försvarets materielverk (FMV)	-4 781	-3	186 012	190 793	201 290
Försvårshögskolan (FHS)	-1 210	-32	2 518	3 728	3 250
Övriga statliga myndigheter (mil) ³	-727	-43	954	1 681	1 125
Totalt	-177 302	-19	753 716	931 018	831 662

³ I denna kategori ingår för närvarande Försvarsdepartementet, FRA och TPV.

6.1.2 Levererade milstolpar till Försvarmakten

Utfall för 2007 respektive 2006 inom parentes.

Enligt Försvarmaktens samlade beställning av Områdesinriktad forskning, Stöd till FoT-processen, Metod- och utredningsstöd samt OA-metoder skulle FOI under 2008 lämna 345 leveranser (361 respektive 354). Av dessa har 300 eller 87 procent (305 (84 procent) respektive 303 (86 procent)) levererats i enlighet med beställningen och 38 (42, 48) har levererats vid senare tidpunkt eller med förändrat innehåll. Återstående 7 leveranser (14, 3) har utgått respektive senarelagts till 2009.

För ovanstående leveranser har FOI sammantaget fakturerat 457,2 mnkr, vilket är 99,0 procent av beställningen. För 2007 fakturerades 99,7 procent och för 2006 fakturerades 99,6 procent.

Senareläggning eller förändring av leveranser har i samtliga fall omförhandlats med Försvarmakten. FOI bedömer att det är normalt att ca 10 procent av avtalade leveranser omförhandlas med hänsyn till forskningsverksamhetens karaktär.

6.1.3 Tillämpningar inom försvaret

Uppdragsverksamheten stödjer det militära försvaret på många sätt. Exempelvis lämnas stöd inför och under internationella insatser, underlag till försvarets förmåge- och förbandsutveckling, till materieförsörjningen samt till utbildning och träning.

Försvarmakten och FMV finansierar tillsammans ca 70 procent av FOI:s intäkter från uppdragsverksamheten. Huvuddelen av de redovisningar som görs per forskningsområde (avsnitt 4) behandlar därför tillämpningar inom försvaret. Nedan lämnas exempel på tillämpningar där den närtida nyttan är i fokus.

FOI har bidragit till Försvarmaktens kunskapsutveckling om strategisk planering och civil-militära samverkansformer (bl.a. Comprehensive Approach). Inom ramen för detta har FOI gett betydande bidrag inom konceptutveckling, experimentdesign och analysstöd för det multinationella experiment som genomfördes vid Försvarmaktens koncept- och experimentenhet FMKE i Enköping i april, MNE 5 Major Integrating Event - Cooperative Implementation Planning.

Inom ramen för Försvarmaktens projekt "Riktlinjer för FM ledningsplatssystem" (Ril FM LP) har FOI utarbetat, dels en metodhandbok för att ta fram TTEM (teknisk, taktisk, ekonomisk målsättning) för produkter som Försvarmakten beställer av FMV, dels en programvara som stöd för detta arbete.

FOI har stöttat FMV i framtagandet av en mjukvarudefinierad radio som inte behöver något fast nät, dvs. en radio där bara mjukvaran behöver bytas ut i istället för att byta hela apparaten när nya vågformer behövs och där sambandsnätet inte behöver någon radiocentral. Alla enheter kan kommunicera med varandra oberoende av om någon enhet slås ut. Sverige är idag världsledande på denna typ av radiosystem. Radion ska användas för det nya gemensamma taktiska radionätet – GTRS. FOI har ställt samman en kravspecifikation, utvärderat offerter och verifierat produkten med hjälp av tester.

En handbok för miljöskydd vid internationella operationer har på uppdrag av Försvarmakten tagits fram av FOI i samarbete med Finland och USA. Handboken

behandlar en operations livscykel; planering, genomförande och avveckling samt "lessons learned". Handboken utgör ett stöd till det krav som funnits i Försvarmaktens regleringsbrev att införa ett system för miljösäkring av internationella insatser. Med handboken medföljer en CD med goda exempel.

Under året genomfördes vid luftstridssimuleringscentrum på FOI (FLSC) en förövning inför Flygvapnets deltagande i den stora övningen Red Flag på Nellis Air Force Base i Nevada. Sex piloter och forskare från AFRL (Air Force Research Lab) stödde FLSC:s övningsledning under förövningen. Scenarioplanering, övningsupplägg etc. har tagits fram av FLSC i samarbete med Flygvapnet och AFRL. AFRL har också bidragit med en geografisk databas som byggts upp i FLSC:s simulatormiljö. Inför övningen hade också en beteendevetenskaplig metod (MSI) för att värdera träningseffekter, s.k. "transfer of training", utvecklats. Träningseffekter och färdighetsnivåer före, under och efter simulatorträningen samt vid den "skarpa" övningen användes för att analysera vilka färdigheter som tränades respektive inte tränades.

6.1.4 Jämställdhetsintegrering

Inom FOI bedrivs all verksamhet beställd av extern kund (uppdrag) i projektform. Varje projekt ska ha en projektplan. Den mall som ska följas när projektplanen tas fram har en särskild punkt som heter Jämställdhetsintegrering. Projektledaren ska bedöma "vilka möjliga direkta eller indirekta konsekvenser projektet har på jämställdhet och könsmaktsmönster". Om sådana konsekvenser identifieras ska detta anges i projektplanen. I mallen hänvisas projektledaren även till det styrande dokument (FOI AD07:63, "Checklista för jämställdhetsintegrering i uppdragsverksamheten"), som närmare anger hur denna fråga ska bedömas.

6.1.5 CBRN

Genomförd verksamhet inom CBRN-området presenteras i rapport med beteckning FOI-R--2709--SE.

6.2 Forskning/analysstöd för regeringens behov

FOI ska stödja utformningen av svensk säkerhets- och försvarspolitik genom att bedriva kvalitativ och relevant verksamhet som underlag för regeringens arbete.

FOI ska genomföra verksamheten inom kompetensområdena *säkerhetspolitisk och strategisk analys* samt *utvecklingen av försvar och krishanteringsförmåga*.

Åtterrapporering 3: FOI ska i årsredovisningen lämna en separat redovisning av verksamheten samt redovisa kostnaderna.

Inom utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet, anslag 6:7, Forskning/analysstöd för regeringens behov (anslagspost 1), där ingående överföringsbelopp från 2007 uppgick till 0 tkr har 46 510 tkr upparbetats. Detta utgör 101,2 procent av disponibelt anslagsbelopp om 45 971 tkr, se avsnitt 10.4.

Genomförd verksamhet presenteras i rapport med beteckning FOI-2009-242.

7 RESULTATREDOVISNING FÖR VERKSAMHETSGREN 3 – Forskning för samhällets krisberedskap och övrig verksamhet

7.1 Uppdragsverksamheten

FOI ska tillgodose behov av forskning, kompetens och resursutveckling hos uppdragsgivare inom krisberedskapsområdet. Myndighetens forskningsresultat och kompetens ska spridas, nyttiggöras och tillämpas inom krisberedskapsområdet. De medel som rekvideras från anslag 7:5 Krisberedskap ska bidra till att vidmakthålla grundkompetens och infrastruktur inom CBRN-verksamheten för att tillgodose efterfrågan från de myndigheter som verkar inom krisberedskapsområdet.

FOI ska sträva efter att forskningen bidrar till att främja jämlikhet samt jämställdhet mellan kvinnor och män.

Återrapportering 4: FOI ska redovisa:

- utvecklingen av uppdragsvolymen per kund eller kundkategori inom krisberedskapsområdet,
- exempel på tillämpningar av forskningsresultaten inom krisberedskapsområdet,
- åtgärder som har vidtagits för att nyttiggöra forskningsresultaten inom krisberedskapsområdet samt
- hur de medel som rekviderats från anslag 7:5 Krisberedskap har fördelats och hur de bidragit till FOI:s framtida förmåga att tillgodose kunskapsbehov inom krisberedskapsområdet.

I redovisningen ska ingå en beskrivning av hur FOI inom relevanta områden har integrerat ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv samt inom vilka områden arbetet avses fortsätta under 2009.

7.1.1 Utveckling av uppdragsvolym per kund eller kundkategori

Kunder/kundkategori	Förändring (tkr)	Förändring (%)	2008 (tkr)	2007 (tkr)	2006 (tkr)
<u>Kunder verksamhetsgren 3:</u>					
Krisberedskapsmyndigheten (KBM)	19 479	106	37 777 ⁴	18 298	9 338
Statens räddningsverk (SRV)	-127	-6	1 900	2 027	1 942
Övriga statliga myndigheter o affärsverk	902	2	58 378	57 476	40 414
Övriga svenska kunder	417	1	55 419	55 002	34 028
EU	6 571	50	19 823	13 252	14 458
Övriga utländska kunder	-936	-2	39 276	40 212	45 312
Totalt	26 306	14	212 573	186 267	145 492

Uppdragsvolymen från kunder inom verksamhetsgren 3 ökade med 14 procent jämfört med föregående år. Året kan sägas ha inneburit en fortsatt expansion utifrån det genombrott som skedde förra året för andra marknader än försvarssektorn och följer helt den strategi FOI lade fast 2005. Ökningen av intäkter från

⁴ Fr.o.m. 2008 erhålls ett belopp av 18 000 tkr i enlighet med regleringsbrev från KBM för vidmakthållande av grundkompetens och infrastruktur inom CBRN-området.

Krisberedskapsmyndigheten beror på rekviderade medel för vidmakthållande av grundkompetens och infrastruktur inom CBRN-området på 18 mnkr. *EU* har under året växt fram som en ny stark tillväxtmarknad med en ökning på 50 procent. Övriga kunder/kundkategorier har i stort sett legat stilla under året och har därmed bibehållit den volymökning som skedde under 2007.

Exempel på kunder inom övriga kundkategorier från vilka FOI har en större uppdragsvolym (mer än 5 mnkr) är inom kundkategorin *Övriga statliga myndigheter och affärsverk* Strålsäkerhetsmyndigheten, Fortifikationsverket och VINNOVA, inom kundkategorin *Övriga svenska kunder* Saab AB och inom kundkategorin *Övriga utländska kunder* Defence Science and Technology Agency (DSTA), Singapore.

7.1.2 Tillämpningar inom krisberedskapsområdet

Utgångspunkten för samtliga insatser i civila sammanhang är att nyttiggöra den kompetens som tagits fram för militära tillämpningar. Arbetet koncentreras till områden som ger synergier mellan militära och civila behov. FOI utgör Sveriges största samlade forskningsorganisation när det gäller kompetens som rör samhällets säkerhet. Målet är att intäkterna från civila kunder ska stå för 30 procent av FOI:s totala intäkter år 2009. De civila kunderna delas in i följande marknadsområden:

- Civila myndigheter
- Forskningsfinansiärer
- Näringsliv
- Utland

Civila myndigheter

FOI bildade under januari månad en grupp för säkerhetsrelaterade studier gällande Afrika för att möta efterfrågan rörande kunskap om den allmänna utvecklingen och den politiska situationen i Afrika. Kunder är svenska departement, myndigheter och internationella organisationer inom försvar och säkerhet. FOI har under året haft ett antal omfattande studier för ett flertal olika uppdragsgivare. FOI ger också föreläsningar och anordnar workshops inom området.

På FOI finns den enda anläggningen i Sverige där man säkert kan analysera ett ämne som misstänks vara kemiska stridsmedel. Under våren tog FOI emot ett fynd som gjordes vid Fotö utanför Göteborg och som misstänktes komma från ett kemiskt stridsmedel. FOI:s analys visade att det inte rörde sig om ett kemiskt stridsmedel.

FOI har under året, med bidrag från Krisberedskapsmyndigheten, byggt upp en IT-säkerhetsverksamhet inom SCADA-området (Styr- kontrollsystem till kritisk infrastruktur såsom elnät, vattenförsörjning m.m.). Syftet med verksamheten är att öka medvetenheten om dessa problem genom att utbilda SCADA-personer på t.ex. elbolag i IT-säkerhet samt säkerhetstester av styr- och kontrollsystem.

Forskningsfinansiärer

FOI har fortsatt sin satsning på att söka bidrag från EU:s säkerhetsforskningsprogram (sjunde ramprogrammet). FOI deltog i 18 ansökningar i utlysningen FP7 Security call 2 som stängde i november månad.

FOI har framgångsrikt deltagit i entreprenörprogrammet Startup, som är ett av fyra stödprogram som STING (Stockholm Innovation & Growth) erbjuder, och genomförs i samarbete med KTH Innovation och Innovationsbron Stockholm. Det deltagande projektet är en automatisk analysmetod av mikroskalv som kan höja säkerheten, minska miljöpåverkan och samtidigt ge ökad lönsamhet vid produktion av malm, gas, olja och varmvatten. Projektet utsågs till det mest lovande.

FOI har under året genomfört en förstudie inom tillämpad genusforskning vilken har lett till att FOI deltar i VINNOVA:s forskningsprogram "Tillämpad genusforskning för starka forsknings- och innovationsmiljöer" (TIGER). Syftet med programmet är att genom förändringsarbete öka genusmedvetandet i miljön, men där det direkta arbetet inriktas mot ett område som är viktigt för miljöns möjligheter att bli starkare inom sitt verksamhetsfält. Det kan t.ex. handla om effektivisering av organisationen, kompetensförsörjning eller nya marknader och produkter. Programmet pågår till 2012.

Näringsliv

FOI är med och utvecklar teknikförbättringar för trådlösa system för att öka tillförlitligheten vid användning i elektromagnetiskt störda industrimiljöer. Projektet koordineras av Radiocentrum vid Högskolan i Gävle (HiG). I konsortiet finns förutom FOI och HiG, även produktutvecklare som Åkerströms, Agilent Technologies, Syntronic AB och slutanvändare som SSAB Tunnpå, Stora Enso Kvarnsveden samt Green Cargo. Via projektet får industri, universitet och högskolor del av FOI:s kunnande från den militära forskningen.

FOI har under året genomfört en förstudie på uppdrag av kärnkraftsindustrin i syfte att identifiera metoder och principer för hur skyddsanläggningar och riskrelaterade transporter ska övervakas och skyddas mot intrång och förstörelse.

Autoliv och FOI har under 2008 tagit fram ett uppmärksammat säkerhetssystem till bilar. Systemet bygger på att personer detekteras med hjälp av IR och algoritmer som kan särskilja personer från andra "varma" föremål.

Utland

I juli månad deltog FOI i det FN/EU-team som på begäran från den filippinska staten utvärderade vidtagna och kommande åtgärder efter förlisningen av färjan Princess of the Stars nära ön Sibuyan. Teamet bedömde miljö- och hälsorisker samt gav rekommendationer beträffande kommande insatser.

7.1.3 Åtgärder för att nyttiggöra forskningsresultaten inom krisberedskapsområdet

FOI har under året genomfört många olika aktiviteter för att nyttiggöra forskningsresultaten utanför det militära försvaret. Under oktober deltog FOI i fackmässan Skydd 08 i Älvsjö med en monter som visade upp den spännvidd som FOI kan erbjuda inom området, som t.ex. funktionstest av skyddskläder under simulerad arbetsbelastning och hur Global Navigation Satellite System (GNSS) används. Mässan hade mer än 17 000 besökare.

FOI har också deltagit i Räddningsmässan i Jönköping med syfte att öka kunskapen mellan blåljusbranschens organisationer. FOI visade bl.a. en datorstödd metod för att öka utbytet av övningar och insatser och avståndsdetektera explosivämnen.

Under sommaren deltog FOI i politikerveckan i Almedalen som en del av "Säkerhetspolitiskt sommartorg". FOI var medarrangör vid sessionerna "Hot mot svenska intressen" samt "Klimat och säkerhet". Syftet med sommartorget var att föra säkerhetspolitiska samtal med ett brett deltagande.

Under våren arrangerade FOI tillsammans med organisationen Institute for Environmental Security, IES, ett symposium i Bryssel där FOI presenterade en rapport om geopolitik och klimatförändringar.

För femte gången genomförde FOI under våren en informationsdag om Modellering och Simulering, i år med temat Beslutsstöd. Arrangemanget lockade även den här gången över hundra deltagare. I samband med dagen lanserades även en bok från FOI om "Systemmodellering och Simulering".

FOI har i samarbete med Nordiska Afrikainstitutet (NAI) i Uppsala tagit fram en skraddarsydd utbildning med rubriken "African Security". I februari genomfördes den första föreläsningen i en serie av åtta under 2008. Varje tillfälle kombinerade ett centralt tema avseende afrikansk säkerhet, med belysande fallstudier från något aktuellt konfliktområde. Målet med utbildningen var att öka kunskapen kring faktorer som påverkar dagens afrikanska säkerhetssituation. Kursen var avsedd för instanser som Regeringskansliet, Sida, MUST, Utrikesdepartementet, Försvarsdepartementet, Folke Bernadotteakademien, Försvarshögskolan och Räddningsverket.

Som ett led i att nyttja och föra ut FOI:s kunskaper inom krishantering, har FOI tillsammans med Linköpings universitet startat en forskarskola inom området säkerhetsforskning och krisledning, Forum Securitatis, på medel som VINNOVA har beviljat. Medlen ska användas till utveckling av kurser och workshops samt personalrörligheten. En helt ny utbildning inom säkerhet och krisledning kommer att tas fram ur ett tvärvetenskapligt perspektiv tillsammans med industrier och myndigheter.

FOI:s största veckokurs "Högre Kurs i Elektronisk Säkerhet" (HKES) har genomförts tre gånger under året med över 50 betalande kunder från myndigheter, kommuner och Försvarsmakten.

Sammantaget bedöms dessa åtgärder ha lett till att resultatet av FOI:s forskning kommit till användning inom krisberedskapsområdet.

7.1.4 Användning och fördelning av medel från anslag 7:5 Krisberedskap

Fr.o.m. 2007 tilldelas Försvarsmakten huvuddelen av FOI:s tidigare anslag från Försvarsdepartementet. Som en följd av detta påverkades också förmågan att upprätthålla och vidareutveckla den kompetensbas och den infrastruktur som finns inom CBRN-området i Umeå. Då också civila aktörer inom svensk krisberedskap har ett behov av stöd inom CBRN-området har, inför 2008, 18 mnkr tillförts myndigheten i form av bidrag från anslaget 7:5 Krisberedskap för upprätthållande och utvecklande av grundkompetens och infrastruktur inom CBRN-området.

Under 2007 identifierades de områden som främst är till nytta för den civila krisberedskapen och samtidigt bidrar till att upprätthålla den totala kompetensen och

infrastrukturen hos FOI inom CBRN-området. Inriktningen av verksamheten under 2008 har till stor del präglats av detta. Under våren har arbete genomförts för att ytterligare inrikta verksamheten till att ännu bättre motsvara det behov av stöd de civila myndigheterna har inom området. Som underlag för detta arbete har den s.k. ”expertstödsutredningen” använts och en nära dialog med Krisberedskapsmyndigheten har förts.

7.2 Forskning/analysstöd för regeringens behov

FOI ska stödja utformningen av svensk säkerhets- och försvarspolitik genom att bedriva kvalitativ och relevant verksamhet som underlag för regeringens arbete.

FOI ska genomföra verksamheten inom kompetensområdena *säkerhetspolitisk och strategisk analys* samt *utvecklingen av försvar och krishanteringsförmåga*.

Återrapportering 5: FOI ska i årsredovisningen lämna en separat redovisning av verksamheten samt redovisa kostnaderna.

Genomförd verksamhet presenteras i rapport med beteckning FOI-2009-242.

8 ÖVRIGA MÅL OCH ÅTERRAPPORTERING

8.1 Relevans

Den forskning och kompetens som FOI tillhandahåller ska i hög grad vara till nytta för uppdragsgivarna. FOI ska anpassa verksamheten till förändrade förutsättningar.

Åtterrapporering 8: FOI ska redovisa och kommentera:

- aktiviteter som vidtagits för att öka kundnyttan,
- uppföljningen av kundnytta, t.ex. genomförda mätningar av kundnöjdheten i resultatöverföringen (kundenkäter m.m.),
- det totala antalet slutprestationer till uppdragsgivare,
- hur verksamheten anpassats till förändrade förutsättningar samt
- åtgärder som vidtagits för att kompetensen ska utvecklas mot framtida behov.

8.1.1 Aktiviteter för att öka kundnyttan

KUPAL - försvarets kunskapsportal

Ett informationssystem, en kunskapsportal, baserat på modern Wiki-teknik har vidareutvecklats för Försvarmaktens räkning. Målet är att systemet ska vara ett kommunikationsmedel mellan FoU-utförare och Försvarmaktens avnämare. Information i form av rapporter, beskrivningar, frågeställningar och planer ska tillgängliggöras och göras sökbar för både avnämare och utförare. Systemet ska också stödja spårbarhet från operativa krav och operativ förmåga till FoU-behov och därifrån till FoU-projekt och resultat. Informationsdatabasen ska i inledningsskedet vara gemensam för Försvarmakten, FMV, FOI och Försvarshögskolan och kunna utökas till andra organisationer på sikt.

Under året har tillgängligheten byggts ut till alla deltagande myndigheter och funktionen har utprovats mot användare. En avancerad sökfunktion har lagts till.

Stöd till Försvarmaktens koncept och experimentenhet

Försvarmaktens koncept och experimentenhet, FMKE, är en naturlig partner vid överföringen av forskningsresultat från FOI till Försvarmakten. FOI medverkar i FMKE både med metod- och sakkompetens.

Knowledgedesk

Med syfte att öka nyttan av och ge Försvarmakten snabb access till FOI:s olika kompetenser – ”Knowledgedesk” – inrättade FOI år 2005 en dygnetrunt-passning/telefonjour på FOI - 24/7 VB-funktion (VB=Vakthavande Befäl).

FOI Knowledgedesk och VB-funktion ger, vid akuta problem, snabb åtkomst till relevant kunskap och tillgång till experter och kompetensgrupper inom hela FOI. Funktionen utformades i första hand för att kunna ge stöd till utlandsstyrkan, men tillgodoser även Försvarmaktens akuta behov av expertstöd i andra verksamheter.

Under året har FOI KnowledgeDesk bl.a. gett stöd till de svenska förbanden i Kosovo och Afghanistan, men även till förbanden hemma. Avrop har även gjorts av civila aktörer såsom exempelvis Statens räddningsverk. Tillgången på säkra samband utvecklas vidare genom att IS UNDSÅK och kryptotelefoni nu efterhand tillhandahålls på FOI:s samtliga arbetsplatser.

Kunskapsöverföring

Vid de kvartalsvisa milstolperedovisningarna till Försvarmakten har FOI fortsatt med att ta fram informationsmaterial i form av bilder med förklarande text. Dessa bilder beskriver genomförda aktiviteter som förmedlat kunskap till insatsförband.

Andelen leveranser av kund-, demonstrations- och seminariedagar till Försvarmakten ligger på ungefär samma nivå som föregående år. Även antalet muntliga presentationer är av samma storleksordning. FOI har tillsammans med Försvarmakten funnit att denna typ av leveranser är ett mer effektivt sätt att överföra resultat från forskningen.

Integrerad materielledning

Den integrerade materielledningen, IML, som bemannas av personal från Försvarmakten, FMV och FOI har som huvuduppgift att samordna och utveckla teknik- och materielförsörjningen i hela livscykeln, från "hot till skrot". Detta görs bl.a. genom att IML initierar och genomför olika former av beredningar av ärenden som berör teknik- och materielförsörjningen.

Under 2008 har IML bl.a. genomfört en beredning med rubriken "Ökad nytta i materielförsörjningen av Försvarmaktens FoT och FOI". Beredningen syftade till att skapa förutsättningar för att öka nyttan av genomförd, pågående och planerad forskning och teknikutveckling, FoT. Av direktiven framgår att beredningen även hade att ta hänsyn till den kunskaps- och kompetensuppbyggnad som sker inom FOI genom uppdrag från andra beställare än Försvarmakten och FMV.

Beredningen redovisades den 8 december 2008, varvid cheferna för IML ställde sig bakom samtliga av beredningsgruppens åtgärdsförslag. Detta resulterade i ett kompletterande förslag till beslut inom Försvarmakten, FMV och FOI för omhändertagande och implementering av dessa. Sammanfattningsvis består åtgärdsförslagen av följande punkter:

- Tydligare behovsidentifiering av FoT i Försvarmaktens utvecklingsplaner (FMUP och arenaspecifika UP) för inriktning av bl.a. FoT.
- Förändringar avseende roller och befattningar inom myndigheterna som syftar till att bättre koordinera FoT- och materielförsörjningsprocesserna.
- Förändringar i Försvarmaktens materielprocess och FMV:s produktionsprocess i syfte att tydliggöra tillgång till genomförd, pågående och framtida FoT-resultat inom materielförsörjningen.
- Ökad nytta av FOI:s resultat och kompetenser inom ramen för FMV:s materielprojekt avseende vidmakthållande, modifieringar och nyanskaffningar.
- Införande av Försvarmaktens program för forsknings- och teknologitransfer, syftande till snabbt omhändertagande och förädlande av särskilt lyckade FoT-resultat som bemöter tydligt identifierade behov och mottagare inom försvarets insats- och produktionsprocesser.

- Omhändertagande av FoT-perspektiven inom ramen för modellbaserad förmågeutveckling inom Försvarsmakten.

Beredningens fastställda resultat har formellt tillställts de berörda myndigheterna för omhändertagande under 2009. FOI:s GD fattade i december 2008 beslut om att genomföra de förslag som berör FOI.

8.1.2 Uppföljning av kundnytta

Översyn av kundenkäter

Under 2008 har FOI sett över systemet för kundundersökningar. Den kundundersökning avseende huvudkunder, som tidigare genomförts baserad på sändlistor för forskningsområdesvisa årsrapporter, har förlorat en del relevans på grund av de organisatoriska och personalmässiga förändringar som skett både på FOI och på Försvarsmakten. Vidare har FOI:s direkta anslag från departementen reducerats, vilket ytterligare har ändrat kundbilden.

Tillsammans med företaget Rewir har under året projektet "Mäta FOI" genomförts. Arbetet gick ut på att ta fram ett ramverk för hur FOI ska kunna arbeta med löpande undersökningar som strategiskt utvecklingsverktyg för kundrelationer. Målet med projektet var att tydligare koppla ihop FOI:s verksamhetsmål och de använda mätmetoderna för att följa upp målen.

Stor kundenkät

Rewir har på uppdrag av FOI genomfört en kundundersökning som syftar till att utvärdera nuvarande kunders uppfattning och inställning till FOI:s tjänster och service. Liknande undersökningar har tidigare genomförts 2002 av SIFO och 2005 av NordAnalys. Den nu aktuella undersökningen har föregåtts, som nämnts ovan, av projektet "Mäta FOI".

En väsentlig förändring jämfört med tidigare är urvalet av kunder. I tidigare undersökningar har en del mottagare av enkäter, utöver beställare och kunder, varit personer som varken var beställare, kunder eller nyttjare av FOI:s forskningsresultat. I 2008 års enkät baserades urvalet på de senaste två årens beställningar varifrån beställarnas kontaktpersoner plockades fram. Dessa fick sedan enkäten i ett "web-baserat" format. Totalt skickades enkäten till 372 personer och svarsfrekvensen blev 38 procent, vilket är ett bra resultat för den här typen av enkäter enligt Rewir.

Resultatet av enkäten visar att FOI får mycket höga betyg på samtliga frågor gällande överföring av resultat till kunden. Vidare visar enkäten att resultaten är lättförstådda och kommer till användning, samt präglas av en hög kvalitet. FOI:s personal får mycket höga betyg, såväl beträffande kompetens som för resultatorienteringen. FOI får dessutom höga betyg på flera frågor som kopplar till affärsmässighet. Kunderna upplever att FOI förstår deras behov och är lyhörda för förändringar i uppdragen. FOI har ett gott rykte även utanför försvaret.

Enkäten visar också att FOI ytterligare borde kunna förbättra personalens pedagogiska förmåga. Vidare framgår att FOI behöver bli bättre både på att förmedla FOI:s samlade kunskap och på att påvisa nyttan med forskningsresultaten.

Resultatet av undersökningen kommer att användas i den interna verksamhetsplaneringen genom att nödvändiga åtgärder inarbetas i ett verktyg för strategisk utveckling av kundrelationer.

8.1.3 Slutprestationer till uppdragsgivare

Trots att antalet anställda är färre än förra året har antalet rapporter till uppdragsgivare inte påverkats. Istället har förra årets nedgång återhämtats. Dessutom har FOI gått vidare i målsättningen att överföra kunskaper med andra metoder. Under 2008 har ett stort antal seminarier, kunddagar, kurser och demonstrationer genomförts. FOI:s skriftliga rapportering till uppdragsgivare under 2008 uppgick till 780 rapporter och memon. Motsvarande produktion år 2007 och 2006 var 669 respektive 799.

8.1.4 Anpassning av verksamheten till förändrade förutsättningar

I likhet med tidigare år sker kontinuerligt en inriktning av FOI:s verksamhet genom dialogen med huvudkunden Försvarmakten samt genom den dialog med Försvars- och Utrikesdepartementet som sker rörande de anslagsfinansierade verksamheterna.

Baserat på Försvarsförvaltningsutredningens inriktning lämnade Försvarmakten prioriteringar av försvarsforskningen till regeringen i juni 2006. Prioriteringarna ger en bild av vilka kompetensområden Försvarmakten vill att FOI ska vidmakthålla och utveckla. De neddragningar som framförallt genomfördes under 2006 och 2007 har under 2008 slutförts fullt ut.

FOI har i likhet med tidigare år medverkat i Försvarmaktens arbete med att ta fram en flerårig inriktning av Försvarmaktens forskningsbeställningar. Sedan i våras har FOI därför vetat att Försvarmaktens FoT-beställning (anslag 1:5) till FOI år 2009 kommer att minska med ca 36 mnkr och hunnit anpassa verksamheten även till detta.

Under året har satsningen på att utveckla FOI:s verksamhet för att öka uppdragen från finansiärer utanför försvarssektorn fortsatt. Denna satsning koncentreras till områden som kan ge synergier mellan militära och civila behov. Satsningen bidrar därmed till att upprätthålla för försvaret viktig kompetens och förbättrar dess tillgång till civilt driven teknikutveckling. En viktig del i detta är att etablera FOI som en aktör inom säkerhetsforskningsområdet, bl.a. inom EU:s sjunde ramprogram. FOI har med framgång medverkat i ett antal projektansökningar till EU:s säkerhetsforskningsprogram. Av de knappt 50 ansökningar som lett till finansierade projekt (eller bedöms leda till sådana i närtid) deltar FOI i 13, varav i tre som koordinator. Detta ger anledning till att kalla FOI för Europas ledande institut för säkerhetsforskning. Därutöver deltar FOI med framgång i det flygtekniska programmet och – i mindre omfattning – i flera av EU:s delprogram.

FOI har fortsatt arbetet med att möta även civila aktörers kunskapsbehov, vilket är i linje med kravet att nyttiggöra FOI:s kompetens i samhället också utanför försvaret. Dessa civila kunder bidrar även till att upprätthålla den kunskapsbas som försvaret behöver, men idag har svårt att finansiera fullt ut.

FOI har under året anpassat organisationen till de förändrade förutsättningarna. De två forskningsavdelningarna i Linköping har slagits ihop och till denna nya avdelning har även FLSC förts som en fristående enhet. Genom denna förändring har dels vissa

funktioner inom ledning och stöd kunnat minskas, dels har den nya avdelningen fått en matrisstruktur med en marknads- och en kompetensdimension för att tydligt kunna fokusera både på kund och på kompetens. Vidare har en omstrukturering av kompetensgrupperna påbörjats så att dessa ska vara väl anpassade till bedömda framtida behov.

FOI:s ledningsgrupp har under hösten bedrivit ett utvecklingsarbete för att stärka samverkan mellan avdelningarna. Detta för att FOI ännu bättre ska kunna ta tillvara den samlade och unika kompetens som finns på de olika forskningsavdelningarna. Utvecklingsarbetet har lett till att FOI delat in marknaden i sex marknadsområden. För varje marknadsområde finns en s.k. marknadsområdesgrupp. FOI styrelse beslutade i december att göra ändringar i FOI arbetsordning så att denna nu beskriver detta arbetssätt. Samtidigt godkände styrelsen ändringar i arbetsordningen som nu bättre tydliggör hur FOI ska utveckla kompetensgrupperna. FOI kommer fr.o.m. 2009 att använda den kompetensstruktur som togs fram i anslutning till Försvarförvaltningsutredningen och som Försvarsmakten sedan utnyttjat för prioriteringar av FOI kompetenser som indelningsgrund för FOI:s övergripande kompetensutvecklingsarbete (se avsnitt 8.1.5).

8.1.5 Åtgärder för att utveckla kompetensen mot framtida behov

Forskning måste planeras med ett 5- till 10-årigt perspektiv. Därför behövs verksamhet som utvecklar kompetensen mot de bedömda framtida behoven. Det framtida behovet av forskning är relaterade till den tekniskvetenskapliga utvecklingen, förändringar i uppgifterna inom områdena försvar och säkerhet samt hur resurser och organisation för att utveckla försvar och säkerhet förändras.

Inom ramen för den kontinuerliga dialogen och beställningsprocesserna med kunder inom försvar och krisberedskap utvecklas en god bild av de framtida behoven. Därigenom kan FOI utveckla kompetenserna för att kunna möta dessa behov.

Eftersom FOI inte har något basanslag för kompetensutveckling måste denna ske inom ramen för kundernas uppdrag. Det är i första hand inom projekten i Försvarsmaktens samlade FoT-beställning som detta sker. De uppdrag som FOI får inom ramen för EU:s ramprogram och de medel FOI får genom beviljade forskningsrådsansökningar kompletterar kompetensuppbyggandet. För att FOI fullt ut ska kunna utveckla kompetensen mot framtida behov behöver FOI i ökad utsträckning även utveckla kompetensen inom ramen för övriga kunduppdrag. Därför kommer FOI även att bevaka kompetensutvecklingsaspekten i alla kunduppdrag i de nybildade marknadsområdesgrupperna.

Härutöver har flera insatser som särskilt fokuserar på det framtida behovet av forskningskompetens genomförts, vilket redovisas nedan. (Se även sista stycket i avsnitt 8.1.4.)

Utvecklingen av verksamheten för att möta dessa behov sker inte enbart genom egen kompetensutveckling utan även genom att FOI aktivt deltar i det internationella forskningssamarbetet och fortlöpande utvecklar den nationella samverkan med andra institut och med universitet och högskolor (se avsnitt 8.3.1).

FOI har under året fortsatt att utveckla forskningsnätverken med civil forskning och

utländsk försvarsforskning. Därigenom skapas tillgång till en bredare kompetensbas för att möta försvarets behov av forskning på kort och lång sikt. Detta förbättrar FOI:s möjligheter att stödja Försvarmakten att aktivt värna om våra grundläggande värden och intressen. FOI strävar särskilt efter att utveckla sitt internationella samarbete inom Europa. Även en rad länder utanför Europa, där det finns bredare svenska försvars- och säkerhetspolitiska intressen, har bearbetats.

FOI medverkar i två beställningar från EDA:s Force Protection Program (JI-FP, Joint Investment Programme on Force Protection), konsortiet SNIPOD (Sniper Positioning and Detection) från den första utlysningen och i konsortiet WOLF (Wireless Robust Link For Urban Force Operations) från den andra utlysningen.

Inom ramen för de särskilda medel på 16,4 mnkr för FOI-initierad forskning (strategiska forskningskärnor), som Försvarmakten ställt till FOI:s förfogande, har projekt bedrivits med fokus på en rad framtidsinriktade kompetensområden. Satsningarna inom de strategiska forskningskärnorna har erfarenhetsmässigt inneburit en väsentlig förnyelse i forskningen. Av denna forskning har under de fyra senaste åren mer än två tredjedelar av projekten förts över till den ordinarie FoT-beställningen från Försvarmakten eller till beställningar från FMV.

8.2 Vetenskaplig kvalitet

Myndighetens forskning ska hålla en hög vetenskaplig kvalitet i ett internationellt perspektiv.

Åtterrapporing 9: FOI ska redovisa en bedömning av hur myndighetens verksamhet bidragit till målet, bl.a. genom att redovisa:

- andelen externt utvärderade kompetensgrupper som håller en internationellt hög klass på verksamheten och
- antalet vetenskapliga artiklar och referat i relevanta internationella vetenskapliga sammanhang.

8.2.1 Externt utvärderade kompetensgrupper

Under året har FOI:s verksamhet inom området Modellering och Simulering (MoS) utvärderats av en internationell expertgrupp. FOI:s verksamhet inom området är mångskiftande och oftast en integrerad del av större verksamheter. Av denna anledning har flertalet av de utvärderade kompetensgrupperna formerats för denna utvärdering. Utvärderarnas viktigaste iakttagelser och rekommendationer sammanfattas i nedanstående punkter.

Modellering och simulering (MoS) bedöms av utvärderarna som en kritisk teknologi för att hantera komplexa verkliga problemställningar (såväl inom försvaret som civilt). Inte minst har under senare år användningen av MoS inom försvarets processer och system blivit allt viktigare och vidgats från det traditionella träningsområdet till nya områden som t.ex. konceptutveckling och experiment (CD & E), logistikledning och nätverk (NEC), övningar inför insatser, provning, anskaffning och beslutsstöd.

Mot denna bakgrund rekommenderar expertgruppen FOI att ta fram en gemensam vision och ambition för MoS-området samt att området får ett tydligare vetenskapligt ledarskap.

Större delen av verksamheten bedöms hålla en internationell klass. Framst gäller det för grupperna FLSC, sensorsystemsmodellering, simulering och distribuerade system samt systemteknisk MoS.

För att nå en internationell toppklass (excellence) på verksamheten bör dessa grupper enligt expertgruppen förstärka sin internationella närvaro (genom publicering i internationella peerreviewtidsskrifter samt deltagande i ledande konferenser och samarbetsorgan) samt förstärka samverkan inom FOI.

Grupperna verkansvärdering och beslutstödsmodellering bedömdes hålla en nationellt acceptabel klass. Verkansvärderingsverksamheten bedömdes dock som underkritisk på grund av risken att förlora en klass om inte kompetens tillförs gruppen och FOI rekommenderas (om verksamheten befinner sig långsiktigt viktig för kunderna) stärka gruppen. Genom ett aktivt samarbete med övriga MoS-grupper bedöms beslutstödsverksamheten med sin nära kundrelation kunna stärka sin metodkunskap och samtidigt hjälpa övriga grupper att identifiera de viktigaste kundbehoven.

8.2.2 Vetenskapliga artiklar och referat

FOI strävar efter att vid sidan av kundrapporteringen vidmakthålla en hög internationell publicering, för att bl.a. säkerställa att forskningen håller god internationell klass och öppna vägen för nya forskningsuppdrag och internationella samarbeten. De fortsatta personalneddragningarna under 2008 och den starka fokuseringen på kundleveranser har påverkat den internationella publiceringen som fortsätter att minska. FOI:s vetenskapliga publicering 2008 uppgick till 246 artiklar och konferensbidrag, jämfört med 258 år 2007 och 336 år 2006. I vissa fall är inte internationell publicering den lämpligaste formen för vetenskaplig dokumentation och FOI publicerar då vetenskapliga FOI-rapporter. År 2008 publicerade FOI 44 vetenskapliga rapporter (mot 41 år 2007 och 60 år 2006).

8.3 Ökad samverkan nationellt och internationellt

FOI:s verksamhet ska förnyas genom ett väl utvecklat samarbete mellan militär och civil forskning samt mellan nationell och internationell forskning.

Återrapportering 10: FOI ska redovisa:

- utvecklingen av samverkan med universitet och högskolor samt andra forskningsinstitut (antal gemensamma projekt, handledda doktorander, adjungerade professorer och adjungerade forskningschefer),
- omfattningen av deltagande i internationellt forskningssamarbete (antal projekt som genomförs i internationell samverkan samt vilka projekt/vilken samverkan som sker inom ramen för: avtalsbundna internationella samarbetsprojekt (MoU), EU (inkl. ramprogram och säkerhetsforskning), EDA, Sexnationsinitiativet (LoI), NATO och EARP/PfP, Exportstöd på regeringens uppdrag och Övrigt) samt
- hur det internationella forskningssamarbetet leder till ökad kunskap till nytta för försvar och säkerhet i Sverige.

8.3.1 Samverkan med universitet och högskolor samt andra forskningsinstitut

Utfall för 2007 respektive 2006 inom parentes.

Dels utifrån målsättningen att öka samverkan med universitet och högskolor (UoH), dels utifrån årets resursbrist så har FOI:s forskningsgrupper utvecklat en fungerande samverkan med universitet och högskolor (UoH) i Sverige. Under 2008 fanns 132 projekt på FOI som samverkade med olika forskargrupper inom UoH (117 respektive 134). Delar av denna samverkan hade formen av utlagda forskningsuppdrag från FOI. Totalt lade FOI ut forskningsuppdrag till en kostnad av cirka 28,7 mnkr under 2008, varav 16,3 mnkr till UoH och institut (17,3 respektive 20,8 mnkr). FOI får också uppdrag från andra forskningsorganisationer. Under 2008 har FOI fått forskningsuppdrag för cirka 4,9 mnkr från olika universitet och högskolor (5,5 respektive 3,6 mnkr).

Svenska universitet och högskolor utnyttjar i ökande omfattning kompetensen hos ledande forskare vid FOI i både sin undervisning och forskning. Under 2008 var 32 av institutets medarbetare anställda på deltid som adjungerade professorer eller lektorer vid olika universitet och högskolor. Motsvarande antal under 2007 och 2006 var 28 respektive 22.

Antalet forskarstuderande som handleds via FOI har dock minskat och är nu 58 jämfört med 70 under 2007 och 85 under 2006. Under 2008 var 54 anställda vid FOI inskrivna som forskarstuderande vid olika universitet och högskolor (mot 59 under 2007 och 68 under 2006) och av dessa tog 5 licentiatexamen eller doktorsexamen under året (mot 8 under 2007 och 15 under 2006). Ett mycket positivt exempel på intresset från UoH för samverkan med FOI:s forskare, är att FOI under året i samverkan med LiU kunnat starta en forskarskola i säkerhet och krisberedskap "Forum Securitatis" (finansierad av VINNOVA). FOI medarbetare återfinns i forskningsrådets beredningsgrupper och styrelser vid lärosäten.

8.3.2 Deltagande i internationellt forskningssamarbete

FOI:s internationella samverkan har varit fortsatt betydelsefull. Under år 2008 deltog FOI i 126 internationella samarbetsprojekt, vilket är ett nästan oförändrat antal jämfört med 2007 (128, 140). Av dessa var 44 projektavtal under bi- och trilaterala MoU⁵ (44, 54) och 39 forskningsprojekt inom ramen för EU:s ramprogram för forskning (32, 28). Inom EDA deltar FOI i 8 avtal (12, 14), inom ramen för NATO i 31 arbetsgrupper (35, 37) och inom GARTEUR⁶ i 4 avtal (7, 7). FOI genomför också varje år ett antal tjänsteexportavtal. Under 2008 genomfördes en utvärdering avseende det ekonomiska värdet av ovanstående samarbetsavtal för 2007. Det uppskattades till cirka 84 mnkr, vilket var en minskning med cirka 5 mnkr jämfört med 2006. Då antalet samarbeten är nästan oförändrade mellan 2007 och 2008 är troligen det ekonomiska värdet likvärdigt med värdet under 2007. Inom ramen för olika typer av avtal (MoU och tjänsteexport) hade FOI intäkter från internationella kunder omfattande 39,3 mnkr (40,2 mnkr, 45,3 mnkr), exklusive EU. Detta är ett oförändrat resultat. EU-uppdragen uppgick till 19,8 mnkr (13,3 mnkr, 14,5 mnkr), en ökning med 50 procent.

---

⁵ Memorandum of Understanding

⁶ MoU inom flygområdet

8.3.3 Nyttan med internationella forskningssamarbeten

FOI:s deltagande i internationell verksamhet på regeringens uppdrag är en viktig faktor i arbetet med att positionera Sverige internationellt. Samarbetet ger ett mervärde till institutets kunder genom att FOI kan leverera viktiga forskningsresultat som annars inte skulle ha uppnåtts alls eller som skulle ha krävt betydligt högre kostnader att genomföra nationellt (se avsnitt 8.3.2). FOI stödjer också internationell försvarsmaterielsamverkan av betydelse för Sverige samt bedriver tjänsteexport. FOI är ett välrenommerat och efterfrågat forskningsinstitut på den internationella marknaden och kan därigenom ge svensk industri goda förutsättningar för internationella materielsamarbeten. Genom internationella samarbeten som FOI ingår i, kan även en god bild av utvecklingen på forskningsfronten erhållas. Jämförelse av mätresultat från flera experiment eller andra förhållanden ger också en bättre kvalitet sammantaget för verksamheten vid FOI.

8.4 Internationell verksamhet på regeringens uppdrag

FOI ska lämna stöd till regeringen och Regeringskansliet för att främja internationell verksamhet inom försvarsmateriel- och forskningsområdet samt exportstöd.

Återrapportering 11: FOI ska redovisa internationell verksamhet samt exportstöd på regeringens uppdrag och hur medlen nyttjats. Större avvikelser i förhållande till planen i budgetunderlaget för 2008 ska kommenteras.

Inom utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet, anslag 6:7, Internationell verksamhet och exportstöd (anslagspost 4), där ingående överföringsbelopp från 2007 uppgick till sammanlagt 479 tkr har 16 539 tkr upparbetats. Detta utgör 100,4 procent av disponibelt anslagsbelopp om 16 479 tkr, se avsnitt 10.4.

FOI:s internationella forskningssamverkan genomförs inom ramen för den normala projektverksamheten och redovisas i resultatredovisningen under respektive verksamhetsgren. Det anslag som regeringen ställer till förfogande för internationell verksamhet inom försvarsmateriel- och forskningsområdet samt för exportstöd på regeringens uppdrag utnyttjas främst för att stödja Regeringskansliet och för att initiera och följa upp projektsamverkan.

Den internationella verksamheten bedrivs inom ramen för

- Sexnationsinitiativet (ramavtalssamarbetet FA/LoI⁷)
- Samarbetet inom EU:s försvarsbyrå EDA⁸
- Övrigt multilateralt samarbete, inkluderande flygteknisk forskning
- Samverkan med USA
- Övrigt bilateralt samarbete
- Exportstöd på regeringens uppdrag

Arbetet innebär främst att koordinera verksamheten inom ramen för Regeringskansliets bilaterala kommissioner, FOI:s roll som samordningsansvarig myndighet vad gäller FoT⁹-frågor gentemot europeiska försvarsbyrån (EDA) och

⁷ Framework Agreement/Letter of Intent, ramavtal för att underlätta strukturering av europeisk försvarsindustri

⁸ European Defence Agency

⁹ Forskning och teknologi

NATO:s forskningsorganisation RTO¹⁰, ramavtalssamarbetet (FA/LoI), hantering av hundratalet avtal och avtalsförslag, samordning med försvarets FoT-verksamhet samt säkerställande av samråd, tillstånd m.m.

Sexnationsinitiativet (ramavtalssamarbetet, FA/LoI)

Under 2008 har arbetet inletts med att utveckla GRD¹¹, i enlighet med den revitaliserande inriktning som de sex försvarsministrarna godkänt. Syftet är att LoI¹² ska bli mer policyinriktat för att inte konkurrera med EDA. Genom denna ominriktning avser länderna att säkerställa att GRD förmår ta på sig rollen som motor i det europeiska samarbetet. Hur arbetet ska utvecklas för att bli effektivt kommer att vara en huvudfråga under 2009. Från maj 2009 kommer Sverige att under två år vara ordförande i GRD.

Samarbetet inom EU:s försvarsbyrå EDA

Verksamheten kopplad till EDA utgör den största kostnadsposten för den internationella verksamheten.

Myndighetens arbete omfattar såväl direkt samverkan med EDA, som medverkan i nationell beredning och instruktionsgivande för EDA-frågor. FOI deltar i beredningen av alla frågor inom EDA, men har framförallt huvudansvar för de frågor som rör forskning och teknikutveckling. Ett antal personer från FOI bemannar några av EDA:s permanenta forskningskommittéer (CapTech) med koordinatörer och nationella tekniska experter.

Under året har särskilt följande frågor tagit en stor del av arbetet i anspråk:

- Den fortsatta utvecklingen av en europeisk strategi för forskning och teknikutveckling. Inledande prioriterade teknologier beslutades i maj 2008, en samlad strategi beslutades i oktober 2008.
- Fortsatt arbete med förmågestyrning av forskningssamverkan där gränsytorerna mellan EDA:s förmågedelar och forskningsdelar behöver utvecklas.
- CapTech-strukturen förändrades under början av 2008 för att bättre avspegla de tekniska prioriteringarna.
- Det återuppväckta styrelseformatet FoT som mötts tre gånger under året och engagerat såväl forskningsdirektören som överdirektören, vilken är ordförande i detta format.
- Medverkan i tioalet FoT-projekt i förhandlings- eller genomförandefas.

Övrigt multilateralt samarbete, inkluderande flygteknisk forskning

FOI:s samverkan med NATO inom ramen för Sveriges medlemskap i Partnerskap för fred (NATO/Pff) har till övervägande del skett med NATO:s forskningsorganisation RTO. FOI deltar på en övergripande nivå i de årliga styrelsemötena (RTB¹³) samt i fyra av de sju forskningspanelerna inom RTO (studier och analyser, tillämpad fordonsteknologi, informationssystem samt humanvetenskap).

¹⁰ Research and Technology Organisation

¹¹ Group of Research Directors inom FA/LoI

¹² Letter of Intent

¹³ Research and Technology Board

Formerna för FOI:s teknisk-vetenskapliga medverkan i RTO:s utbud av aktiviteter för partnernationerna är symposier, workshops och föreläsningsserier, men till allra största delen deltagande i expertgrupper, så kallade Technical Teams. Dessa expertgrupper är långsiktiga forsknings-/studieaktiviteter som pågår under minst tre år. Under 2008 deltog FOI i fyrtiofem expertgrupper med ett femtiotal forskare. Det största deltagandet sker inom humanområdet. Deltagandet i expertgrupperna genomförs inom FOI:s normala projektverksamhet och resultaten redovisas därmed under respektive verksamhetsgren.

Det samförståndsavtal (MoU) benämnt EUROPA MoU/ERG 1 som tidigare togs fram inom ramen för WEAG har omarbetats till ett självständigt avtal och kan fortfarande utgöra ram för kommande projektavtal mellan 19 europeiska länder. Detta samförståndsavtal, som undertecknades av alla parter under 2008, kan också utnyttjas för projektavtal inom ramen för försvarsbyrån. FOI deltog under året i tio av de EUROPA/ERG 1 projekt som antingen överflyttats till EDA eller som hanteras direkt av den ledande nationen.

FOI:s forskning inom flygteknikområdet har minskat betydligt under flera år, vilket även medfört att färre samarbetsavtal inom GARTEUR¹⁴ kunnat ingås.

Samverkan med USA

Samverkan med USA är högt prioriterat ur forskningssynpunkt. Tillsammans med Försvarsmakten och FMV fortsätter FOI att utveckla samarbetet med de olika forskningsdelarna inom DoD¹⁵. I första hand samverkar FOI med den försvarsgrensvisa forskningen via ett antal projektavtal under det s.k. TRDP¹⁶-avtalet. För närvarande bedrivs samarbeten inom ram för fyra projektavtal med Air Force Research Laboratory (AFRL). Ännu ett projektavtal med AFRL är under förhandling, liksom ett projektavtal med U.S. Navy. Det senare samarbetet kommer att genomföras delvis inom ramen för det amerikanska Coalition Warfare Program, vilket också kommer att stå för delar av den svenska finansieringen. Ett uppdrag (via en s.k. grant) genomförs för DARPA¹⁷.

Samarbetet med DHS¹⁸ har nu gått in i en mogen fas där det finns upparbetade kontakter. I juli 2008 skrev Krisberedskapsmyndigheten på två sådana avtal där FOI är huvudpart på den svenska sidan. Vidare pågår diskussioner inom ytterligare områden där förhoppningen är att flera avtal ska bli klara under 2010.

Övrigt bilateralt samarbete

De bilaterala avtalen utgör ungefär hälften av den offentlighetsrättsliga projektverksamheten vid FOI. De länder som medverkar i sexnationskretsen är fortfarande de huvudsakliga samarbetsparterna för FOI i Europa. Samverkan med Storbritannien har minskat och om trenden fortsätter kan kompletterande analys och åtgärder krävas. Samverkan med Tyskland och Frankrike fortsätter att expandera även

---

¹⁴ Group for Aeronautical Research and Technology in Europe; medlemmar är LoI-länderna (Tyskland, Frankrike, Storbritannien, Italien, Spanien och Sverige) samt Nederländerna

¹⁵ Department of Defence

¹⁶ Technology Research and Development Project

¹⁷ Defense Advanced Research Projects Agency

¹⁸ Department of Homeland Security

om volymerna rörande Frankrike fortfarande är begränsade. Samarbetet med dessa tre länder är högt prioriterat och utgör cirka 40 procent av FOI:s bilaterala samarbete.

Förutom med länderna i LoI-gruppen och med USA, bedriver FOI också ett strategiskt bilateralt samarbete med Nederländerna och Kanada. Sedan 2003, då FOI på regeringens uppdrag undertecknade ett trilateralt avtal om forskningssamarbete med Kanada och Nederländerna, har samarbetet utvecklats betydligt. En bakomliggande faktor i detta är det stöd till FN-missioner som dessa tre länder sedan länge prioriterat och som bidrar till att prioriteringar i forskningen inom ett antal områden som B- och C-skydd, utbildning/träning och ledning blir likartade. Under året har ett projektsamarbete beretts, som innebär att säkerhetsklassad information kan utbytas mellan parterna för att bl.a. utveckla och förbättra metoder och system för upptäckt, identifiering, klassning och bekämpning av "Improvised Explosive Devices" (IEDs). Avtalet kommer att undertecknas på Forsvarsmaktens uppdrag i början av 2009.

FOI driver fortsatt bilateralt samarbete och export av tjänster där motparten helt eller delvis finansierar verksamheten. Verksamheten tar sig många former, men viktiga komponenter är kunskapsöverföring och provningsverksamhet. FOI strävar efter att öka denna typ av samarbete.

Exportstöd

Inom området exportstöd är FOI verksamt inom ramen för MoU till exportstödsländerna och inom regeringskansliets KRG¹⁹-arbete. Engagemanget avseende exportstöd har fortsatt utvecklats under året. Avsikten är att, där så är lämpligt, knyta forskningskontakter och inleda samarbeten på ett sådant sätt att förutsättningarna för svensk export kan förbättras. Stor vikt läggs även vid att upprätthålla de kontakter som knutits i de länder som använder eller kan komma att använda Gripensystemet. Samarbetet med koreanska partners har fortsatt att utvecklas, flera avtal har undertecknats och det ömsesidiga besöksutbytet har ökat.

FOI har vidare, där det bedömts lämpligt, deltagit i av industrin anordnade försäljningsaktiviteter genom att hålla presentationer, delta i besök m.m.

8.5 Försvarsunderrättelseproduktion

FOI ska genom sin försvarsunderrättelseverksamhet tillgodose regeringens och övriga uppdragsgivares behov av underrättelser för att skapa fullgoda underlag för planering, beslut och genomförande av verksamhet. Verksamheten ska vara förankrad i och styrd av uppdragsgivarens behov och bedrivs så att den snabbt kan anpassas till händelseutvecklingen i omvärlden.

Återrapportering 12: FOI ska redovisa vilka uppdragsgivare myndigheten rapporterat till och i vilken utsträckning uppgifterna har kunnat lösas. Därutöver ska en detaljerad redovisning avseende måluppfyllnad av den av regeringen beslutade inriktningen för försvarsunderrättelseproduktionen lämnas.

Försvarsunderrättelseproduktionen presenteras i rapport med beteckning FOI-2009-122.

¹⁹ Kontakt- och referensgrupp

9 ORGANISATIONSSTYRNING OCH UPPDRAG

9.1 Effektivitet och god hushållning

Myndighetens verksamhet ska bedrivas effektivt och med god hushållning.

Åtterrapporering 14: FOI ska i årsredovisningen genom resultatindikatorer, nyckeltal eller på annat sätt visa om myndighetens verksamhet bedrivits effektivt och med god hushållning. Av redovisningen ska om möjligt framgå en jämförelse med de två föregående åren. Utvecklingen ska analyseras och kommenteras.

FOI bedömer att verksamheten under året har bedrivits effektivt och med god hushållning, vilket framgår av nedanstående redovisning av FOI:s utveckling av debiteringsgrad, gemensamma OH-kostnader och timpris.

FOI är en uppdragsstyrd myndighet, vilket innebär att myndighetens intäktsutveckling är styrande för kostnadsutvecklingen. Ökade kostnader per forskartimme är således inte ett mått på vikande effektivitet. Forskning är dessutom dynamisk och de forskningstjänster, dvs. resultatet av forskningen, som FOI levererar kan variera mycket över åren. En annan företeelse, som gör det svårt att utläsa effektiviteten är att flertalet forskningsavdelningar på senare år har tvingats köpa kompetens till projekten från universitet och högskolor och externa konsulter för att klara åtagandet mot kund, vilket innebär att de totala kostnaderna ökar.

Mot bakgrund av att FOI nu har anpassat verksamheten till minskad beställningsvolym från försvaret i enlighet med den inriktning som Regeringen beslutade 2004, beskrivs inledningsvis även genomförd anpassning av FOI:s forskningsverksamhet, stödverksamhet och forskningsanläggningar.

9.1.1 Anpassning av forskningsverksamheten

Som framgår av avsnitt 3.1.2 har en utredning genomförts under 2008 med syfte att optimera utformningen av verksamheten i Linköping mot bakgrund av den minskade beställningsvolymen från försvaret. Efter utredningens förslag till effektiviseringar i form av möjligheter till synergier och annan samverkan, inrättades från och med den 1 september en ny avdelning, Informationssystem, genom sammanslagning av tre avdelningar. Detta har resulterat i ett minskat behov av såväl ledningspersonal som lokaler, och därmed minskade personal- och lokalkostnader. Antalet forskningsavdelningar inom FOI har därmed reducerats till fyra under året.

Av nedanstående tabell framgår att produktionen under 2008 har genomförts av 708 personår jämfört med 1 006 personår under 2004, vilket innebär en minskning med 299 personår eller med 30 procent.

	2008	2007	2006	2005	2004
Personår i forskningsverksamhet	708	760	863	960	1 006

9.1.2 Anpassning av stödverksamheten

Under 2008 har arbetet med att analysera och effektivisera stödtjänster inom FOI fortsatt, se vidare avsnitt 3.1.2. Kostnader har kunnat minskas bl.a. genom utkontraktering av tjänster. Under hösten har beslut fattats om att överföra samtliga sekreterar-/assistenttjänster till avdelningen för Forskningsstöd. I och med detta beslut finns nu allt stöd till forskningsavdelningarna samlat i en avdelning. Samordningen av stödet har inneburit att antalet tjänster har minskats med sju personer.

Av nedanstående tabell framgår att produktionen under 2008 har genomförts av 129 personår jämfört med 225 under 2004, vilket innebär en minskning med 96 personår eller med 43 procent.

	2008	2007	2006	2005	2004
Personår i central OH-verksamhet	129	135	164	208	225

9.1.3 Anpassning av lokaler och forskningsanläggningar

FOI har fasta kostnader, främst för personal, men också för lokaler och forskningsanläggningar. Lokalbeståndet, inklusive forskningsanläggningar, har under tidigare år kontinuerligt anpassats till FOI:s framtida behov. Under 2008 har detta arbete fortsatt bl.a. genom överlåtelse av verksamheten i Bromma till ny huvudman, se avsnitt 3.3. Sammantaget har vidtagna åtgärder medfört att lokalkostnaderna har minskat jämfört med 2007 med ca 22,4 mnkr.

9.1.4 Debiteringsgrad på forskningsavdelning

FOI använder sedan flera år tillbaka nyckeltalet debiteringsgrad för att följa effektiviteten i forskningsavdelningarnas produktion. Debiteringsgraden mäter andelen externa forskartimmar av det totala antalet arbetade timmar på forskningsavdelningarna. Här ingår endast timmar i forskningsverksamheten som finansieras av extern kund. Forskartimmar som genomförs av FOI-anställd personal ingår i debiteringsgraden, men inte timmar för inhyrd personal. Detta mått påverkas således av att FOI har behövt köpa kompetens till forskningsprojekten externt för att klara åtagandet mot kund.

I det totala antalet arbetade timmar på forskningsavdelningarna ingår också timmar i annan verksamhet. Exempel på sådan verksamhet är forskningsledning. Andra exempel är föreståndarverksamhet, som tillgodoser särskilda säkerhetskrav som verksamheten ställer, och miljö- och jämställdhetsarbete, som tillgodoser externa krav som ställs på FOI. Därutöver ingår satsningar på ny forskning med förväntad framtida finansiering, kundkontakter, tidigt offertarbete, individuell kompetensutveckling och strategisk kompetensuppbyggnad samt interna möten och information. På grund av behov av dessa satsningar, som är nödvändiga i en forskningsorganisation för att möta framtida behov, anser FOI att forskningsavdelningarnas genomsnittliga debiteringsgrad ska ligga runt 75 procent.

Som framgår av nedanstående tabell ligger FOI:s forskningsavdelningar över 75 procent. Personalen har under 2008 ansträngt sig för att upprätthålla produktionen trots att kompetensväxling har pågått i verksamheten generellt. Samtidigt har ovan beskriven omorganisation i Linköping och avyttring av verksamheten i Bromma

genomförts. Verksamheten vid Bromma har under 2008 haft en kraftig underbeläggning. Detta är bakgrunden till att debiteringsgraden minskat med 1,3 procentenheter på forskningsavdelningarna mellan 2007 och 2008.

	2008	2007	2006	2005	2004
Debiteringsgrad forskningsavdelningarna	75,4 %	76,7 %	75,6 %	73,6 %	72,8 %

Jämfört med 2004 har debiteringsgraden på forskningsavdelningarna dock ökat med 2,6 procentenheter.

9.1.5 Debiteringsgrad för FOI totalt

FOI följer även debiteringsgraden för FOI totalt. Detta nyckeltal mäter andelen forskartimmar av det totala antalet arbetade timmar på FOI. Då ingår även nedlagda timmar i central OH-verksamhet²⁰, se nedan. FOI har en intern styrmodell som innebär att centralt tillhandahållna administrativa stödtjänster och lokaler efterfrågas i årlig dialog med forskningsavdelningarna mot bakgrund av kommande års verksamhet. Arbetet för att anpassa kostnaderna till minskad omsättning har, genom denna modell, gett resultat. Ett exempel på detta är att sekreterar-/assistenttjänster under 2008 överförts från forskningsavdelningarna till stödet för att därefter efterfrågas av forskningsavdelningarna vid årliga dialoger. Detta har resulterat i en personalreduktion på 7 personer.

Av nedanstående tabell framgår att debiteringsgraden för FOI totalt har ökat med ca 4 procentenheter jämfört med 2004. Detta innebär också att timmarna i den centrala OH-verksamheten har minskat, vilket i sin tur bidrar till den ökade debiteringsgraden.

Debiteringsgraden på FOI totalt har dock minskat med 1,4 procentenheter mellan 2007 och 2008 av skäl som beskrivits ovan i avsnitt 9.1.4.

	2008	2007	2006	2005	2004
Debiteringsgrad på FOI totalt	63,8 %	65,2 %	63,1 %	60,2 %	59,5 %

9.1.6 Utveckling av FOI:s centrala OH-kostnader

Nedanstående tabell visar utvecklingen av FOI:s centrala OH-kostnader i löpande prisläge. I begreppet centrala OH-kostnader ingår kostnader för central ledning och administration som exempelvis personal-, juridik-, ekonomi- och IT-verksamhet.

	2008	2007	2006	2005	2004
Centrala OH-kostnader (löpande prisläge)	99 829	99 553	130 808	153 005	150 841
Centrala OH-kostnader i procent av totala intäkter enligt RR ^{*)}	9,4%	8,8%	11,0%	12,2%	11,6%
	1 065 499	1 136 508	1 188 495	1 257 235	1 300 032
KPI	-6,6%	-5,7%	-2,5%	-0,9%	
Utveckling av centrala OH-kostnader prisläge 2004	93 288	93 868	127 598	151 702	150 841

²⁰ Följer Ekonomistyrningsverkets definition av OH-kostnader. Här ingår timmar i förvaltningsverksamhet på central nivå och myndighetsledning.

Av tabellen²¹ framgår att de centrala OH-kostnaderna har ökat med 0,6 procentenheter mellan 2007 och 2008, vilket förklaras av att intäkterna har minskat samtidigt som kostnaderna är i stort sett oförändrade.

Tabellen visar dock en klart neråtgående trend från 2004. De centrala OH-kostnaderna har minskat från 11,6 procent av FOI:s totala intäkter 2004 till 9,6 procent för 2008. Kostnaderna har under samma period minskat från 150 841 tkr till 101 914 tkr, dvs. med 48 927 tkr.

För att nå jämförbarhet med 2004 har FOI:s OH-kostnader i ovanstående tabell räknats om med konsumentprisindex utgående från fastställda tal i december varje år (-6,6 procent, -5,7 procent, -2,5 procent respektive -0,9 procent, för 2008, 2007, 2006 respektive 2005). De centrala OH-kostnaderna 2008 har, jämfört med utfall 2004, minskat med 55 605 tkr vid en sådan jämförelse.

9.1.7 Utveckling av FOI:s externa timpris

Det externa timpriset för FOI:s personal fastställs av GD inför varje verksamhetsår, mot bakgrund av den allmänna kostnadsutvecklingen och avgiftsförordningens krav på att avgifterna långsiktigt ska täcka FOI:s kostnader fullt ut.

Nedanstående tabell visar utvecklingen av FOI:s timpriser från 2004 till 2008. För att nå jämförbarhet med 2004 har timpriserna räknats om med konsumentprisindex på det sätt som beskrivs ovan.

KATEGORI	Normaltimpris (prisläge 2004)				
	2008	2007	2006	2005	2004
1	1 215	1 226	1 239	1 259	1 200
2	1 121	1 131	1 132	1 140	1 140
3	991	999	966	982	985
4	850	858	868	863	830
5	701	707	732	714	675
6	561	566	585	555	520
7	234	236	195	198	200

Som framgår har den reella timprisökningen mellan 2004 och 2008 varit ca en halv till 2,5 procent i kategorierna 3 och 4, som innehåller flest personer.

²¹ Intäkter enligt RR 2007 har reducerats med 56 143 tkr för bidrag från FM för avvecklingskostnader.

9.2 Kompetenta medarbetare - god arbetsmiljö

9.2.1 Kompetensförsörjning

Åtterrapporering enligt FÅB 3 kap. 3 §.

Nedanstående tabell redovisar antalet tillsvidareanställda efter kompetenskategorier och kön den 31 december för åren 2008, 2007 och 2006.

	Män			Kvinnor			Totalt			Procent		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Ledning	26	37	37	13	16	15	39	53	52	4,1	5,2	4,5
Kärnkompetens	561	588	667	143	157	168	704	745	835	74,9	73,7	72,6
Stödkompetens	78	80	97	89	93	111	167	173	208	17,8	17,1	18,1
Ej klassade	19	29	37	11	11	18	30	40	55	3,2	4,0	4,8
Totalt	684	734	838	256	277	312	940	1011	1150	100	100	100

Under 2008 har antalet tillsvidareanställda minskat med 71 personer (minskningen var 139 personer år 2007). Vid utgången av året var 20 personer arbetsbefriade i samband med uppsägning på grund av arbetsbrist (29 personer vid utgången av år 2007). Medelåldern inom FOI är 45,4 år (45,9 år 2007 och 45,4 år 2006). Uppdelat på kön är medelåldern för kvinnor 44,2 år (45,1/44,2) och för män 45,8 år (46,1/45,8). Befattningar som för tillfället inte är meningsfulla att klassificera ska enligt BESTA-systemet markeras med ett speciellt nummer, vilket inte samordnas med kodningen i kompetenskategorier utan där redovisas som "ej klassade". Till denna kategori hör för närvarande huvudsakligen befattningar där innehavaren är tjänstledig för längre tid.

FOI:s kärnverksamhet är forskning, metod- och teknikutveckling samt utredning till nytta för försvar och säkerhet. Kompetensförsörjningen inom FOI ingår som en integrerad del i forskningsuppgiften. Forskning, metodutveckling och produktutveckling är en iterativ process där alla delar samarbetar under processens gång.

Under verksamhetsåret har en fortsatt anpassning till den förändrade beställningsvolymen från Försvarsmakten och FMV skett. Detta har inneburit såväl satsningar på att nyttiggöra försvarsforskningen inom andra områden som en fortsatt reduktion av antalet medarbetare. I avsikt att stärka medarbetares möjlighet till fortsatt anställning har FOI under året överenskommit med arbetstagarorganisationerna om former för användning av de medel som är avsatta för kompetensutvecklings- och kompetensväxlingsåtgärder. Parterna var överens om att i första hand använda medlen inom delar av verksamheten där behovet av anpassning till minskad efterfrågan var störst. FOI och ATO beviljade utvecklingsinsatser på 2,8 mnkr under 2008. Av dessa insatser har åtgärder för 1,5 mnkr genomförts.

För en effektiv kompetensförsörjning behöver FOI även strukturerade processer och metoder. Dessa tydliggörs i FOI:s mål, verksamhetsplaner och uppföljningsindikatorer.

Verksamhetsplaneringen omfattar mål som indirekt stödjer FOI:s långsiktiga mål genom att utveckla medarbetarnas förmåga att bidra till verksamheten:

- Medarbetarnas möjligheter att utvecklas och bidra till verksamheten ska främjas genom att samtliga tillsvidareanställda i tjänst har utvecklingssamtal under året. Under 2008 har 79 procent av medarbetarna haft utvecklingssamtal jämfört med 81 procent under 2007.
- Fler medarbetare ska få möjlighet att utvecklas genom att delta både i projekt inom ramen för Försvarmaktens samlingsbeställning eller anslag och i projekt finansierade av civila kunder. Under 2008 har 65 procent deltagit i båda projektyperna jämfört med 52 procent under 2007.
- Andelen kunder som i den FOI-gemensamma mätningen av kundrelationer helt eller till stor del anser att FOI är resultatorienterat och har förståelse för deras behov ska öka. Vid mätningen 2008 ansåg 56 procent att FOI är helt resultatorienterat och har förståelse för deras behov medan 70 procent till stor del ansåg det. Vid senaste mätningen 2005 var motsvarande siffror 57 respektive 64 procent.

Den långsiktiga utvecklingen inom medarbetarperspektivet följs upp genom följande indikatorer:

Indikator	2008	2007	2006
Andelen kvinnor bland chefer och forskningschefer/laboratorer(FoCh/Lab)	20,0 %	17,5 %	Ej mätt
FOI:s placering i Företagsbarometern	Plats 35	Plats 19	Plats 17
Personalomsättning	14,1 %	11,8 %	10,3 %

FOI har under året deltagit i flera arbetsmarknadsdagar för att öka kunskapen om institutet (employer branding) för att på sikt rekrytera fler kvinnor samt få en balanserad åldersmässig spridning. Som en följd av den anpassning till Försvarmaktens kraftiga reduktion i försvarsforskningen som FOI genomgått under de senaste åren har marknadsföringen av FOI som arbetsgivare inte kunnat drivas lika brett som före omställningsperioden. Detta förhållande återspeglas sannolikt i 2008 års placering i Företagsbarometern. FOI förväntar sig att intresset för myndigheten som arbetsgivare kommer att öka genom den uppmärksamhet som de samlade platsannonseringarna under senhösten fått. FOI eftersökte där 50 nya medarbetare. En viktig del i kompetensförsörjningen utgörs av aktiviteter för att behålla attraktiva medarbetare. Under året har introduktionsutbildning och chefsutvecklingsseminarium ägt rum.

Under året har FOI genomfört ett arbete kallat ”kunden och kompetensen i centrum”, som ska stärka kunddimensionen i verksamheten. Arbetet ska leda till en enkel och tydlig struktur mot kunden. Den nya strukturen ska användas för intern inriktning och koordinering av vår marknadsföring och för att stärka kopplingen mellan kund- och kompetensdimensionen. Marknadsföringen ska i större utsträckning än tidigare ta hänsyn till hur uppdragen stödjer FOI:s behov av kompetensutveckling. För att också möjliggöra en FOI-gemensam strategisk inriktning och utveckling av våra kompetenser är verksamheten och medarbetarna indelade i kompetensklossar. Den övergripande strategiska kompetensförsörjningsstrategin ska under 2009 utformas på så sätt att kompetensen inom de fastställda kompetensklossarna säkerställs.

9.2.2 Redovisning av de anställdas sjukfrånvaro under verksamhetsåret

Åtterrapporering enligt regeringsbeslut 2003-06-18 (Fi2003/3537).

FOI verksamhetsplan följer upp medarbetarnas förmåga att stödja verksamheten genom indikatorer avseende sjukfrånvaro och långtidssjukfrånvaro.

Av FOI:s totalt 1 117 anställningar (inkluderar tillsvidareanställda medarbetare, praktikanter och tidsbegränsat anställda) har 452 personer (40,5 procent) vid något tillfälle varit frånvarande på grund av sjukdom under 2008. Detta är högre än 2007 då 35,9 procent av samtliga hade rapporterat sjukfrånvaro. Motsvarande statistik för år 2006 var 38,7 procent.

Uppdelat på kön har kvinnor rapporterat sjukfrånvaro i 49,2 procent och män i 37,1 procent under året, vilket är högre för både kvinnor och män än under 2007 - 42,9 procent för kvinnor och 33,2 procent för männen. För 2006 var motsvarande statistik 51,4 respektive 33,8 procent.

Antalet personer som anmält långtidssjukfrånvaro (minst 60 dagar) under 2008 var 27 personer (2,42 procent). Detta är en minskning i jämförelse med 2007 då 32 personer (2,62 procent) och år 2006 då 44 personer (3,3 procent) av samtliga anställda var långtidssjukfrånvarande. Uppdelat på kön är det 4,5 procent kvinnor (3,3 procent 2007 och 3,8 procent år 2006) och 1,6 procent män (2,3 procent 2007 och 2,8 procent år 2006).

Sjukfrånvaron sett som andelen frånvarotimmar av total arbetstid presenteras i tabellen nedan.

Sjukfrånvaro i procent			
Urval	2008	2007	2006
Alla anställningar	2,5	2,0	2,6
Alla män	2,0	1,7	2,1
Alla kvinnor	4,1	2,9	4,1
Alla yngre än 30 år	1,0	3,6	3,5
Alla mellan 30-49 år	2,5	1,8	2,6
Alla 50 år och äldre	2,7	2,3	2,6
Alla män yngre än 30 år	0,9	5,4	3,4
Alla män mellan 30-49 år	1,9	1,4	2,0
Alla män 50 år och äldre	2,1	1,9	2,1
Alla kvinnor yngre än 30 år	1,2	0,5	3,8
Alla kvinnor mellan 30-49 år	4,2	2,8	4,4
Alla kvinnor 50 år och äldre	4,4	3,4	3,8

Varav sjukfrånvaro i minst 60 dagar i procent			
Urval	2008	2007	2006
Alla anställningar	1,3	1,2	1,6
Alla män	0,9	1,5	1,3
Alla kvinnor	2,4	1,9	2,5
Alla yngre än 30 år	0	2,8	2,5
Alla mellan 30-49 år	1,2	0,9	1,5
Alla 50 år och äldre	1,6	1,5	1,5
Alla män yngre än 30 år	0	4,4	2,9
Alla män mellan 30-49 år	0,9	0,7	1,1
Alla män 50 år och äldre	1,1	1,2	1,2
Alla kvinnor yngre än 30 år	0	0	1,8
Alla kvinnor mellan 30-49 år	2,3	1,7	2,6
Alla kvinnor 50 år och äldre	3,0	2,4	2,4

Både den korta och långa sjukfrånvaron ökar något i jämförelse med 2007, men är förhållandevis låg i jämförelse med andra branscher. De åtgärder som vidtagits för att minska sjukfrånvaron har varit att:

- genomföra kvartalsvisa uppföljningar av kort- och långtidsfrånvaro. Vid långtidsfrånvaro bearbetas varje enskilt fall av närmsta chef med stöd från personalenheten,
- bedriva ett aktivt och systematiskt arbetsmiljöarbete, bl.a. i Arbetsmiljökommittéerna.
- genomföra friskvårdsprofiler som utförs av företagshälsovården för att tidigt fånga upp tecken på eventuell stress eller annan arbetsrelaterad sjukdom på arbetet,
- genomföra medarbetarundersökningar på flera avdelningar som följts upp med diskussioner på arbetsplatsnivå,
- i likhet med tidigare år subventionera friskvårds- och motionsaktiviteter med både arbetstid och ekonomiska bidrag.

10 FINANSIELL REDOVISNING

10.1 Väsentliga uppgifter

Sammanställning väsentliga uppgifter 2008 (tkr, löpande priser)					
	2008	2007	2006	2005	2004
Låneram i Riksgäldskontoret (RGK)					
beviljad låneram	180 000	259 000	259 000	259 000	251 000
utnyttjad låneram ¹⁾	103 025	122 643	222 378	221 061	172 785
Kontokrediter i Riksgäldskontoret (RGK)					
beviljade kontokrediter	230 000	300 000	230 000	230 000	230 000
utnyttjade kontokrediter	48 303	45 186	55 367	148 797	132 357
Kostnader/intäkter räntekonto					
ränteintäkter	3 376	2 420	858	401	251
räntekostnader	142	82	192	560	808
Avgiftsfinansierad verksamhet					
avgiftsintäkter resultatbudget i regleringsbrev	964 300	1 025 000	987 500	1 079 400	1 060 000
avgiftsintäkter, utfall	890 400	1 024 668	955 299	1 033 711	1 080 979
Anslagskredit					
beviljad anslagskredit ²⁾	2 830	2 142	6 216	0	700
utnyttjad anslagskredit	845	431	0	0	685
Anslagssparande					
utgående reservationer och anslagssparande	0	48	2 528	1	7 507
in-tecknat för framtida åtaganden	0	0	0	0	0
Personal					
antal årsarbetskrafter	879	967	1 087	1 183	1 227
medelantal anställda	977	1 082	1 210	1 309	1 351
Driftkostnader					
driftkostnader per årsarbetskraft ^{3) 4)}	1 145	1 082	994	997	999
Kapitalförändring					
årets kapitalförändring	16 221	20 830	34 332	13 024	1 838
balanserad kapitalförändring	96 021	75 191	40 859	27 835	25 997

Noter till Väsentliga uppgifter

1) I utnyttjad låneram för 2004 ingår finansiell leasing med 105 tkr.

2) Krediten avser endast anslag 5:6 från UD år 2004.

3) I driftkostnaderna år 2008 ingår upplösta avsättningar med 5 983 tkr, för år 2007 ingår upplösta avsättningar med 2 809 tkr, och för år 2006 med 9 658 tkr.
I 2005 års driftkostnader ingår avsättningar med 1 536 tkr och kostnader för samlokalisering i Kista med 16 549 tkr och i 2004 års driftkostnader ingår avsättningar med 39 698 tkr.

4) De högre driftkostnaderna per årsarbetskraft för år 2008 och 2007 förklaras av att kostnaderna slås ut på betydligt färre anställda.

10.2 Resultaträkning

RESULTATRÄKNING 2008-12-31

Intäkter/kostnader (tkr)	2008-01--12	2007-01--12
Verksamhetens intäkter		
Intäkter av anslag ¹	95 227	72 581
Intäkter av avgifter och andra ersättningar ²	890 400	1 024 668
Intäkter av bidrag ³	75 889	92 617
Finansiella intäkter ⁴	3 983	2 785
Summa Verksamhetens intäkter	1 065 499	1 192 651
Verksamhetens kostnader		
Kostnader för personal ⁵	-654 957	-684 787
Kostnader för lokaler	-120 832	-143 186
Övriga driftkostnader	-230 316	-218 515
Finansiella kostnader ⁶	-5 516	-7 856
Avskrivningar och nedskrivningar ⁷	-37 657	-117 477
Summa Verksamhetens kostnader	-1 049 278	-1 171 821
Verksamhetsutfall ⁸	16 221	20 830
Transfereringar ⁹		
Erhållna medel fr mynd. för finansiering av bidrag	35 664	1 583
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	7 119	0
Lämnade bidrag	-42 783	-1 583
Summa transfereringar	0	0
Årets kapitalförändring	16 221	20 830

10.3 Balansräkning

BALANSRÄKNING 2008-12-31

Tillgångar/Kapital och skulder (tkr) per	2008-12-31	2007-12-31
Tillgångar		
Immateriella anläggningstillgångar ¹⁰		
Balanserade utgifter för utveckling	732	1 476
Rättigheter och andra imm. anläggningstillgångar	325	590
	1 057	2 066
Materiella anläggningstillgångar ¹¹		
Byggnader, mark och annan fast egendom	0	0
Förbättringsutgifter på annans fastighet	20 159	24 142
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	80 196	97 007
Pågående nyanläggningar	124	0
Förskott avseende materiella anläggningstillgångar	15	0
	100 494	121 149
Varulager m.m.		
Förskott till leverantör	337	0
	337	0
Fordringar		
Kundfordringar ¹²	23 756	25 054
Fordringar hos andra myndigheter ¹³	239 402	331 090
Övriga fordringar	67	126
	263 225	356 270
Periodavgränsningsposter		
Förutbetalda kostnader ¹⁴	19 777	30 531
Upplupna bidragsintäkter ¹⁵	14 121	12 069
Övriga upplupna intäkter ¹⁶	31 468	24 090
	65 366	66 690
Avräkning med statsverket ¹⁷		
Avräkning med statsverket	845	-48
	845	-48
Kassa och bank		
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret ²⁰	74 192	0
Kassa, postgiro och bank ²¹	89	9 824
	74 281	9 824
Summa Tillgångar	505 605	555 951

Kapital och skulder

Balanserad kapitalförändring	96 021	75 191
Kapitalförändring enligt resultaträkning ⁸	16 221	20 830
Myndighetskapital	112 242	96 021
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	24 983	33 159
Övriga avsättningar	28 154	25 961
Avsättningar ¹⁸	53 137	59 120
Lån i Riksgäldskontoret ¹⁹	103 025	122 643
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret ²⁰	0	45 186
Skulder till andra myndigheter ²²	22 814	36 282
Leverantörsskulder	37 701	42 893
Övriga skulder ²³	23 927	26 566
Förskott från kunder ²⁴	50	2 440
Skulder m.m.	187 517	276 010
Upplupna kostnader ²⁵	73 535	73 527
Oförbrukade bidrag ²⁶	46 102	15 300
Övriga förutbetalda intäkter ²⁷	33 072	35 973
Periodavgränsningsposter	152 709	124 800
Summa Kapital och skulder	505 605	555 951
Ansvarsförbindelser ²⁸	182 781	187 152

10.4 Anslagsredovisning

Anslag (ramanslag)/anslagspost/beteckning	Ingående överföringsbelopp 2008	Arets tilldelning enligt RB	Omdisp. Anslagsbelopp enligt RB	Indragning enligt RB ²⁾	Totalt disponibelt belopp 2008	Utfall t.o.m. 2008-12-31	Utgående överföringsbelopp 2008 ⁴⁾
Säkerhetspolitisk och strategisk analys ¹⁾						24 407	
Värdering av och stöd till operativ förmåga ¹⁾						22 103	
Ap 1. Forskning/analysstöd för regeringens behov	0	45 971	0	0	45 971	46 510	-539
Ap 4. Internationell verksamhet och exportstöd	479	16 000	0	0	16 479	16 539	-60
Summa anslag 6:7	479	61 971	0	0	62 450	63 049	-599
Utgiftsområde 6, Försvar samt beredskap mot sårbarhet, 7 Totalförsvarets forskningsinstitut							
Kärnvapen		9 000			9 000	8 932	
Biologiska vapen		2 400			2 400	2 637	
Kemiska vapen		1 400			1 400	1 099	
Rymd- och missilfrågor inkl missilförsvar		500			500	263	
Övriga frågor ³⁾		1 063			1 063	1 047	
Ofördelat överföringsbelopp från 2007	-431				-431		
Vidmakthållande av grundkompetens och infrastruktur inom CBRN-området		18 000			18 000	18 200	
Summa anslag 5:6, ap. 4 Totalförsvarets forskningsinstitut	-431	32 363	0	0	31 932	32 178	-246
Utgiftsområde 5 Internationell samverkan, Forskning, utredningar och andra insatser rörande säkerhetspolitik och nedrustning ⁶							
SUMMA ANSLAG	48	94 334	0	0	94 382	95 227	-845

¹⁾ Högstbelopp om 49 395 tkr för anslagspost 1 fördelas enligt villkor i Fö RB 2008, regeringsbeslut 12, 2007-12-19, Fö2007/70/MIL (delvis), Fö2007/166/EPS m.fl., enligt följande:

Säkerhetspolitik och strategisk analys 25 487 tkr
Utveckling av försvar och krishanteringsförmåga 23 908 tkr

²⁾ Enligt samma regeringsbeslut 12, Finansiering 5.1-3 Finansiella villkor, får inom anslagspost 4 anslagsbehållning från 2007 (motsvarande 3 %) disponeras 2008.

³⁾ Enligt villkor i UD RB 2007-12-13, UD2007/47062/PLAN (delvis), ska anslagsposten 4 fördelas enligt ovan.

⁴⁾ Enligt villkor i Fö RB och UD RB Finansiella villkor, kan samtliga anslagsposter utnyttja anslagskredit motsvarande 3 % 2008; Fö 6:7 (ap. 1) 1 379 tkr, Fö 6:7 (ap. 4) 480 tkr och UD 5:6 (ap. 4) 971 tkr.

10.5 Tilläggsupplysningar och noter

10.5.1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag (2000:605). Vid upprättandet av årsredovisningen har försiktighetsprincipen tillämpats.

Vid den löpande bokföringen under året har bestämmelserna i förordning om myndigheters bokföring (2000:606) beaktats och god redovisningssed har tillämpats. Tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper är oförändrade i förhållande till föregående år.

10.5.2 Brytdag

FOI har tillämpat den 10 januari som brytdag för den löpande bokföringen i enlighet med förordningen om myndigheters bokföring (2000:606). Då den 10 januari 2009 inföll på en lördag har brytdagen flyttats till den 12 januari.

10.5.3 Värdering av fordringar och skulder

Kundfordringar värderas löpande under året. Detta innebär att fordringarna bokförs som osäkra kundfordringar, befarade kundförluster alternativt kundförluster vid ett antal avstämningstillfällen under året. I årsbokslutet upptagna kundfordringar har därmed värderats till de belopp som beräknas inflyta.

Som förskott från kunder har bokförts från kunder erhållna, men ännu ej upparbetade medel. Redovisning som förskott kräver att det i avtalet med kunden finns angett att FOI har rätt att erhålla förskott.

10.5.4 Periodavgränsningsposter

Förutbetalda kostnader utgörs av utgifter som bokförts och betalats under räkenskapsåret, men avser kommande räkenskapsår, främst hyror.

Som upplupna bidragsintäkter har bokförts nedlagda kostnader som inte motsvaras av erhållna bidrag. Bokföringen bygger på att skriftlig överenskommelse finns.

Intäkter för externa projekt avräknas löpande. Det innebär att intäkter motsvarande kostnaderna på de externa projekten bokförs löpande som upplupna intäkter. Värdering av de upplupna intäkterna görs i samband med fördjupad uppföljning (tre gånger per år), delårsrapport och årsbokslut. För prospekt gäller att samtliga upplupna intäkter nedvärderas i samband med värdering.

Upplupna kostnader utgörs av myndighetens skuld till personalen i form av outtagen semester och retroaktiva löner, inklusive sociala avgifter, och har bokförts utifrån underlag från det personaladministrativa systemet.

Som oförbrukade bidrag har bokförts från bidragsgivare erhållna, men ännu ej upparbetade medel.

I samband med del- och årsbokslut värderas intäkterna. I de fall erhållna intäkter från kund överstiger nedlagda kostnader bokförs dessa som förutbetalda intäkter.

10.5.5 Värdering av immateriella anläggningstillgångar

Under året har anskaffade immateriella anläggningstillgångar värderats till anskaffningskostnad. Som immateriell anläggningstillgång upptas anskaffningar till ett anskaffningsvärde av 500 000 kr och däröver, samt med en beräknad ekonomisk livslängd om 3 år eller längre, dock högst fem år.

Varje anläggningstillgång bedöms efter dess ekonomiska livslängd och avskrivningstiden anpassas därefter. Linjär avskrivningsmetod tillämpas i avskrivningsplanerna. Avskrivning görs från och med den tidpunkt då tillgången kan tas i bruk för avsedd verksamhet och sker månadsvis.

10.5.6 Värdering av materiella anläggningstillgångar

Under året har anskaffade materiella anläggningstillgångar värderats till anskaffningskostnad. Som anläggningstillgång upptas anskaffningar till ett anskaffningsvärde av 10 000 kr och däröver, samt med en beräknad ekonomisk livslängd om 3 år eller längre. Anskaffningar avseende datorer upptas till anskaffningsvärde av 5 000 kr och däröver, samt med en beräknad ekonomisk livslängd om 3 år eller längre.

Varje anläggningstillgång bedöms efter dess ekonomiska livslängd och avskrivningstiden anpassas därefter. Linjär avskrivningsmetod tillämpas i avskrivningsplanerna. Avskrivning görs från och med den tidpunkt då tillgången kan tas i bruk för avsedd verksamhet och sker månadsvis.

10.5.7 Uppgifter om ersättning med mera till styrelseledamöter och ledande befattningshavare

Enligt FÅB 7 kap 2 § redovisas i det följande under året utbetalda ersättningar till ledamöter i FOI styrelse, generaldirektören samt av regeringen utsedd överdirektör. Upplysningar lämnas även om personernas uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Christina Ullenius

Ordförande FOI styrelse, arvode 60 tkr
Ordförande Imego AB
Ledamot Hasselbladsstiftelsen
Ordförande Kungliga biblioteket
Ledamot SISTER
Ledamot Luleå Tekniska Universitet
Ordförande Vinnova, programråd
Vice president European University Association
Ledamot Institutional Evaluation Program
Ledamot Universitetet i Stavanger

Hans Hentzell

Styrelseledamot FOI, arvode 30 tkr
Styrelseledamot MC2 på Chalmers
Styrelseledamot Fiber Optic Valley AB, Hudiksvall
Styrelseledamot Elektrumstiftelsen, Kista
Styrelseledamot IRnova AB
Styrelseledamot FibertroniX AB (Vilande)
Styrelseledamot Syntune AB
Ordförande SICS AB
Ordförande Imego AB

Eva Lindencrona

Styrelseledamot FOI, arvode 30 tkr
Styrelseledamot User Award AB
Rådsledamot Inspektionen för strategiska produkter – teknisk-vetenskapliga rådet
Ledamot beslutande organet för det Nationella flygtekniska forskningsprogrammet
Ledamot Svenska Garteur-delegationen
Ledamot Forskarskattenämnden

Michael Moore

Styrelseledamot FOI, arvode 30 tkr
Styrelseledamot Folk och Försvar

Johan Norén

Styrelseledamot FOI, arvode 30 tkr

Britt-Marie Sjöberg

Styrelseledamot FOI, arvode 30 tkr
Ledamot Kungliga Vetenskapsakademien
Styrelseledamot Wennergrenska stiftelserna

Magnus Sjöland

Styrelseledamot FOI, arvode 30 tkr
Ordförande SME-D, små och medelstora företagen i försvarssektorn
Ledamot Kungliga Krigsvetenskapsakademien
Styrelseledamot och VD, Sjöland & Thyselius Holding AB
Ordförande Site of Knowledge Group AB
Styrelseledamot Grandezza Konsult AB
Styrelseledamot Projektgaranti AB

Olle Stendahl

Styrelseledamot FOI, arvode 30 tkr
Styrelseledamot KI:s konsistorium
Ledamot SIDA:s forskningsnämnd
Styrelseledamot Friskolan Nya Munken AB

Madelene Sandström

Generaldirektör, total ersättning 1 179 tkr
Styrelseledamot FOI
Ordförande i Vetenskapsrådets kommitté för forskningens infrastrukturer
Ordförande i VINNOVA:s programråd för lätta material och lättviktskonstruktioner
Ordförande i Innovationsbron Stockholm (t.o.m. mars 2008)
Ordförande Security Advisory Group, EU Kommissionen
Sveriges försvarsforskningsdirektör EDA (European Defence Agency)
Ledamot Folkkräftsdelegationen
Ledamot Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien (avdelning Utbildning och Forskning) Vice ordf fr.o.m. maj -08
Styrelseledamot Swedish ICT Research AB
Styrelseledamot KTH ICT, Kista

Jan-Olof Lind

Överdirektör, total ersättning 983 tkr

10.5.8 Noter till RR och BR

(Samtliga belopp är i tkr om inte annat anges. Belopp inom parentes anger värden per 2007-12-31.)

1) Intäkter från anslag hänför sig till:

- Politikområde Totalförsvaret,		
6:7 Totalförsvarets forskningsinstitut	63 049	(57 787)
- Politikområde Utrikes- och säkerhetspolitik, 5:6 Forskning, utredningar och andra insatser rörande säkerhetspolitik och nedrustning, ap. 4	32 178	(14 794)
Summa	95 227	(72 581)

Anslag 5:6 har ökat beroende på förstärkning av medel för vidmakthållande av grundkompetens och infrastruktur inom CBRN-området.

Anslag 6:7 Totalförsvarets forskningsinstitut fördelar sig enligt följande:

- Forskning/Analysstöd för regeringens behov	46 510	(42 266)
Internationell verksamhet och exportstöd	16 539	(15 521)
Summa	63 049	(57 787)

2) Intäkter av avgifter och ersättningar fördelar sig på kundkategorier enligt följande:

- Försvarsmakten	562 685	(678 673)
- Försvarets materielverk	186 012	(190 793)
- Krisberedskapsmyndigheten	10 524	(11 809)
- Statens räddningsverk	1 900	(2 027)
- Försvarshögskolan	2 518	(3 728)
- Övriga statliga myndigheter och affärsverk		(44 800)
- Övriga svenska kunder	55 158	(53 766)
- EU	0	(13)
- Övriga utländska kunder	38 581	(39 059)
Summa	890 400	(1 024 668)

Av den totala summan avgifter och ersättningar ingår avgifter uttagna i enlighet med § 4 avgiftsförordningen enligt följande:

Försäljning av rapporter/publ.	92	(196)
Intäkter av lokaler/anläggningar	2 405	(2 316)
Intäkter av utrustning	153	(57)
Resurssamordning	7 740	(9 488)
Summa	10 390	(12 057)

Tjänsteexport:

Intäkter	12 532	(16 401)
Kostnader	-11 819	(-16 326)
Summa	713	(75)

Tjänsteexporten består av projekt inom ett flertal forskningsområden. Huvuddelen är dock inom vapen och skydd, undervattensteknik samt flygteknik. Verksamheten består främst av forskning, provning och utredning.

3) Intäkter av bidrag utgörs av

Bidrag från statliga myndigheter	54 859	(76 436)
Bidrag från privata organisationer och EU	20 779	(15 628)
Lönebidrag	251	(553)
Summa	75 889	(92 617)

Den höga andelen bidrag från statliga myndigheter 2007 utgörs av ersättning från Försvarsmakten för avvecklingskostnader till ett belopp av 56 143 tkr. Fr.o.m. 2008 erhålls bidrag från KBM till ett belopp av 18 000 tkr för vidmakthållande av grundkompetens och infrastruktur inom CBRN-området.

4) De finansiella intäkterna fördelas enligt följande:

- Valutakursvinster	370	(132)
- Intäkter från räntekonto RGK	3 376	(2 420)
- Övriga ränteintäkter	237	(233)
Summa	3 983	(2 785)

5) Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal, uppgår till 409 055 tkr (427 254 tkr). Avsättning för kompetensutveckling uppgår till 0,3 procent av bruttolönesumman 1 247 tkr (1 306 tkr).

6) De finansiella kostnaderna fördelar sig enligt följande:

- Räntekostnader för räntekonto		
RGK	142	(82)
- Räntekostnader för investeringslån RGK	4 870	(7 295)
- Övriga räntekostnader	55	(78)
- Kostnader för dröjsmålsränta på leverantörsskulder	51	(29)
- Övriga finansiella avgifter	80	(132)
- Kursförluster av verksamhetskaraktär	318	(240)
Summa	5 516	(7 856)

7) Av-/nedskrivningarna fördelar sig enligt följande:

- Avskrivningar för lånefinansierade anläggningstillgångar	37 657	(59 557)
- Nedskrivningar	0	(57 920)
Summa	37 657	(117 477)

Anläggningstillgångarna för Bromma-verksamheten har nedskrivits med 57 920 tkr år 2007.

8) Verksamhetsutfall

- Periodiseringar på anslagen	1	(-61)
- Över-/underskott i den avgifts- och bidragsfinansierade verksamheten	16 220	(20 891)
Summa	16 221	(20 830)

9) Transfereringar

- Erhållna bidrag från myndigheter	48 003	(1 583)
- Periodisering bidrag från myndigheter	-12 339	(0)
- Erhållna bidrag från EU	0	(9 824)
- Periodisering bidrag från EU	7 119	(-9 824)
- Lämnade bidrag till myndigheter	-2 013	(-1 583)
- Lämnade bidrag till privata företag	-40 770	(0)
Summa	0	(0)

10) Immateriella anläggningstillgångar
Immateriella anläggningstillgångar består av köpta och egentillverkade datorprogram/-system som ägs och kontrolleras av myndigheten. Avskrivningstider för immateriella AT uppgår till högst fem år. Se även avsnitt 10.6.5.

Balanserade utgifter för utveckling

IB Anskaffningsvärde	2 230	(2 208)
Årets utgifter, egen utveckling	0	(22)
UB Anskaffningsvärde	2 230	(2 230)
IB Avskrivningar	-754	(-236)
Årets avskrivningar	-744	(-518)
UB Avskrivningar	-1 498	(-754)
Summa bokfört värde	732	(1 476)

Rättigheter och andra imm.anläggningstillgångar

IB Anskaffningsvärde	4 059	(3 846)
Årets anskaffningar	0	(213)
<i>UB Anskaffningsvärde</i>	<i>4 059</i>	<i>(4 059)</i>
IB Avskrivningar	-3 469	(-2 555)
Årets avskrivningar	-265	(-914)
<i>UB Avskrivningar</i>	<i>-3 734</i>	<i>(-3 469)</i>
Summa bokfört värde	325	(590)

11) Materiella anläggningstillgångar

Generella avskrivningstider för anläggningstillgångar framgår nedan. Se även avsnitt 10.6.6. Inventering har genomförts under hösten. Vid avdelningarna Sensorsystem och Ledningssystem i Linköping har dessutom fysisk inventering via stickprovskontroller genomförts inför omorganisationen.

- Datorer, kontorsmaskiner, TV, video	3 år
- Maskiner, instrument, personbilar, båtar, släpfordon	5 år
- Verkstadsmaskiner, specialfordon, lastbilar, möbler, telefonväxlar	10 år
- Byggnader	15 år
- Förbättringsutgifter på annans fastighet	Avskrivningstiden anpassas till hyresavtalens löptid.

Omföringar i anläggningsgrupperna nedan beror på överlåtelsen av anläggningen i Bromma till ny huvudman.

Byggnader

IB Anskaffningsvärde	123 977	(130 830)
Årets försäljning/utrangering	-208 270	(-6 853)
Årets omföringar	84 293	(0)
<i>UB Anskaffningsvärde</i>	<i>0</i>	<i>(123 977)</i>
IB Avskrivningar	-123 977	(-117 602)
Årets avskrivningar	0	(-2 853)
Årets nedskrivningar	0	(-10 375)
Årets försäljning/utrangering	208 270	(6 853)
Årets omföringar	-84 293	(0)
<i>UB Avskrivningar</i>	<i>0</i>	<i>(-123 977)</i>
Summa bokfört värde	0	(0)

Förbättringsutgifter på annans fastighet

IB Anskaffningsvärde	34 292	(34 326)
Årets försäljning/utrangering	-1 831	(-34)
<i>UB Anskaffningsvärde</i>	<i>32 461</i>	<i>(34 292)</i>
IB Avskrivningar	-10 150	(-7 335)
Årets avskrivningar	-2 926	(-2 849)
Årets försäljning/utrangering	774	(34)
<i>UB Avskrivningar</i>	<i>-12 302</i>	<i>(-10 150)</i>
Summa bokfört värde	20 159	(24 142)

Maskiner/tekniska anläggningar

IB Anskaffningsvärde	382 786	(381 512)
Årets anskaffningar	7 586	(8 565)
Årets försäljning/utrangering	-72 739	(-7 291)
Årets omföringar	-84 235	(0)
<i>UB Anskaffningsvärde</i>	<i>233 398</i>	<i>(382 786)</i>
IB Avskrivningar	-326 046	(-255 865)
Årets avskrivningar	-14 983	(-29 845)
Årets nedskrivningar	0	(-47 151)
Årets försäljning/utrangering	71 504	(6 815)
Årets omföringar	84 235	(0)
<i>UB Avskrivningar</i>	<i>-185 290</i>	<i>(-326 046)</i>
Summa bokfört värde	48 108	(56 740)

Datorer och kringutrustning

IB Anskaffningsvärde	252 800	(248 176)
Årets anskaffningar	10 698	(14 282)
Årets försäljning/utrangering	-44 433	(-9 658)
<i>UB Anskaffningsvärde</i>	<i>219 065</i>	<i>(252 800)</i>
IB Avskrivningar	-227 046	(-218 539)
Årets avskrivningar	-15 060	(-17 883)
Årets nedskrivningar	0	(-255)
Årets försäljning/utrangering	44 322	(9 631)
<i>UB Avskrivningar</i>	<i>-197784</i>	<i>(-227 046)</i>
Summa bokfört värde	21 281	(25 754)

Kontorsmaskiner

IB Anskaffningsvärde	12 792	(14 447)
Årets anskaffningar	798	(72)
Årets försäljning/utrangering	-5 206	(-1 727)
<i>UB Anskaffningsvärde</i>	<i>8 384</i>	<i>(-12 792)</i>
IB Avskrivningar	-12 305	(-13 074)
Årets avskrivningar	-602	(-958)
Årets försäljning/utrangering	5 206	(1 727)
<i>UB Avskrivningar</i>	<i>-7 701</i>	<i>(-12 305)</i>
Summa bokfört värde	683	(487)

Bilar och transportmedel

IB Anskaffningsvärde	10 328	(10 609)
Årets anskaffningar	451	(311)
Årets försäljning/utrangering	-12	(-592)
<i>UB Anskaffningsvärde</i>	<i>10 767</i>	<i>(10 328)</i>
IB Avskrivningar	-8 181	(-7 858)
Årets avskrivningar	-792	(-863)
Årets övriga avskrivningar	0	(-47)
Årets försäljning/utrangering	12	(587)
<i>UB Avskrivningar</i>	<i>-8 961</i>	<i>(-8 181)</i>
Summa bokfört värde	1 806	(2 147)

2007 års övriga avskrivningar avser ackumulerade avskrivningar för personbil som anskaffades från annan myndighet.

Övriga inventarier

IB Anskaffningsvärde	23 839	(23 732)
Årets anskaffningar	398	(266)
Årets försäljning/utrangering	-467	(-159)
Årets omföringar	-58	(0)
<i>UB Anskaffningsvärde</i>	<i>23 712</i>	<i>(23 839)</i>
IB Avskrivningar	-21 812	(-20 689)
Årets avskrivningar	-720	(-1 167)
Årets nedskrivningar	0	(-115)
Årets försäljning/utrangering	377	(159)
Årets omföringar	58	(0)
<i>UB Avskrivningar</i>	<i>-22 097</i>	<i>(-21 812)</i>
Summa bokfört värde	1 615	(2 027)

Fartyg och flygplan

IB Anskaffningsvärde	612	(616)
Årets anskaffningar	168	(0)
Årets försäljning/utrangering	0	(-4)
<i>UB Anskaffningsvärde</i>	<i>780</i>	<i>(612)</i>
IB Avskrivningar	-604	(-604)
Årets avskrivningar	-15	(-4)
Årets försäljning/utrangering	0	(4)
<i>UB Avskrivningar</i>	<i>-619</i>	<i>(-604)</i>
Summa bokfört värde	161	(8)

Möbler och inventarier

IB Anskaffningsvärde	18 632	(18 579)
Årets anskaffningar	121	(98)
Årets försäljning/utrangering	-792	(-45)
<i>UB Anskaffningsvärde</i>	<i>17 961</i>	<i>(18 632)</i>
IB Avskrivningar	-11 133	(-9 437)
Årets avskrivningar	-1 549	(-1 702)
Årets nedskrivningar	0	(-24)
Årets försäljning/utrangering	753	(30)
<i>UB Avskrivningar</i>	<i>-11 929</i>	<i>(-11 133)</i>
Summa bokfört värde	6 032	(7 499)

Leasingavtal

IB Anskaffningsvärde	14 837	(14 837)
Årets försäljning/utrangeringar	-11 776	(0)
UB Anskaffningsvärde	3 061	(14 837)
IB Avskrivningar	-12 492	(-9 028)
Årets avskrivningar	-1 835	(-3 464)
Årets försäljning/utrangeringar	11 776	(0)
UB Avskrivningar	-2 551	(-12 492)
Summa bokfört värde	510	(2 345)

För anläggningsgrupp Leasingavtal har avskrivningarna vänts som periodens amorteringar mot skuldkontot för finansiell leasing. Avskrivningarna minskar därmed skulden utan att påverka resultatet.

Pågående nyanläggningar

IB Anskaffningsvärde	0	(0)
Årets anskaffningar	124	(0)
Årets omföringar	0	(0)
UB Anskaffningsvärde	124	(0)
Årets omföringar	0	(0)
Summa bokfört värde	124	(0)

Under året har investering i en steriliseringsapparat i Umeå påbörjats. Den beräknas vara färdigställd under våren 2009.

Förskott avseende anläggningstillgångar

Lämnat förskott till leverantörer för anläggningstillgångar uppgår till 15 tkr (0 tkr).

Avyttring anläggningstillgångar

Intäkt försäljning anl.tillgångar	905	(254)
Restvärde utrang. anl.tillgångar	-2 532	(-523)
Realisationsförlust/vinst (netto)	-1 627	(-269)

12) Under denna post tas enbart fordringar på kunder utanför staten upp. Osäkra kundfordringar uppgår till 0 tkr (94 tkr). Befarade kundförluster uppgår till 178 tkr (43 tkr). Årets kundförluster uppgår till 0 tkr (13 tkr).

13) Denna post utgörs av fordringar hos andra myndigheter.

- Försvarsmakten	177 222	(246 185)
- Försvarets materielverk	33 436	(54 526)
- Krisberedskapsmyndigheten	3 550	(4 264)
- Statens räddningsverk	0	(776)
- Försvårshögskolan	680	(1 237)
- Övriga statliga myndigheter och affärsverk	11 629	(12 152)
- Mervärdesskatt	12 885	(11 950)
Summa	239 402	(331 090)

14) Förutbetalda kostnader

- Förutbetalda hyror	11 664	(25 995)
- Förutbetalda övriga kostnader (telefon, prenumerationer, supportavtal m.m.)	8 113	(4 536)
Summa	19 777	(30 531)

15) Upplupna bidrag hänförs till följande kunder:

Övriga statliga myndigheter	2 950	(1 550)
Övriga svenska kunder	151	(0)
EU	9 680	(10 271)
Övriga utländska kunder	1 325	(206)
Lönebidrag	15	(42)
Summa	14 121	(12 069)

16) Upplupna intäkter hänförs till följande kunder:

- Försvarsmakten	591	(915)
- Försvarets materielverk	16 406	(9 124)
- Krisberedskapsmyndigheten	0	(28)
- Statens räddningsverk	0	(0)
- Försvårshögskolan	0	(125)
- Övriga statliga myndigheter och affärsverk	757	(809)
- Övriga svenska kunder	4 602	(5 574)
- Övriga utländska kunder	9 112	(7 515)
Summa	31 468	(24 090)

17) Avräkning med statsverket

Avräkning med statsverket, ingående balans -48 (-2 528)

- Försvarsdepartementet 6:7	63 049	(57 787)
- Utrikesdepartementet 5:6, ap.4	32 178	(14 794)
Summa anslag	95 227	(72 581)

Avräkning mot statsbudgeten

totalt 95 227 (72 581)

- Anslagsmedel som tillförts räntekonto -94 334 (-71 412)

Återfört anslagssparande 0 (1 311)

Avräkning med statsverket,

utgående balans 845 (-48)

Återbetalning av anslagssparande som överskred 3 procent av det disponibla beloppet gjordes i juni 2007.

18) Avsättningar

Avsättning pensionsförpliktelser

Vid ingången av året hade FOI fyrtioen pensionsförpliktelser. Sexton har avslutats under året och sex nya förpliktelser har tillkommit. Dessutom har FOI tretton delpensioner, elva har avslutats under året och fyra nya har tillkommit. Avsatta medel för kommande pensionsförpliktelser, avtalspensioner och engångspremier, uppgår totalt till ett belopp av 8 390 tkr (12 871 tkr).

Ingående avsättning 33 159 (43 030)

- Årets pensionskostnad	10 678	(12 335)
- Årets pensionsutbetalning	-18 867	(-22 244)
- Kompetensväxlingsåtgärder	13	(38)

Utgående avsättning 24 983 (33 159)

Övriga avsättningar

- Saneringsåtgärder för Grindsjön	3 015	(3 015)
- Återställningskostnader Bromma	0	(12 295)
- Omläggingskostnader Bromma	0	(3 957)
- Avvecklingskostnader Bromma	9 578	(0)
- Återställningskostnader Kista	8 561	(0)
- Övriga avsättningar	7 000	(6 694)
Summa	28 154	(25 961)

19) Lån för finansiering av anskaffning av anläggningstillgångar (AT).

IB, Skuld till Riksgäldskontoret	122 643	(222 378)
Under året upptagna lån	19 878	(25 342)
Årets amorteringar	-39 496	(-125 077)
UB, Skuld till Riksgäldskontoret	103 025	(122 643)

Avstämning lånefinansierade anläggningstillgångar:

UB, Skuld till RGK	-103 025
UB, Anläggningstillgångar	101 536
Avgår ej lånefinansierade AT	-747
Avskrivningar/nedskrivningar period 0812	3 168

Differensen utgörs av nyanskaffningar och utrangeringar efter upplåning 932

Lånramen för året uppgår enligt 2008 års regleringsbrev till 180 000 (259 000) tkr.

20) Behållning/kredit på räntekontot i RGK

Under perioden har behållningen på räntekontot i genomsnitt varit 78 289 (67 741) tkr. Högsta saldo har varit 190 694 (174 605) tkr och lägsta saldo -48 303 (-45 186) tkr.

Den negativa behållningen på räntekontot hänför sig till den avgiftsfinansierade verksamheten.

Antal dagar med positivt saldo 314 (308).

Antal dagar med negativt saldo 51 (57).

Kreditutrymmet på räntekontot uppgår till -230 000 (-300 000) tkr.

21) Kassa, postgiro och bank

Behållning valutakonto Nordea	89	(9 824)
Behållningen på kontot 2007 avsåg 1 039 t euro avseende ett EU-projekt där FOI är koordinator.		

22) Skuld till andra myndigheter

- Leverantörsskulder	8 384	(19 590)
- Skuld SPV (premier avtalsförsäkringar)	260	(562)
- Skuld SKV (arbetsg.avgifter, särskild löneskatt)	11 190	(12 009)
- Mervärdesskatt	2 980	(4 121)
Summa	22 814	(36 282)

23) Övriga skulder

- Skuld personalens källskatt	11 234	(12 082)
- Skuld leasingavtal	510	(2 345)
- Nettolöneskuld	1 126	(1 715)
- Skuld reseersättning	655	(945)
- Övriga skulder	10 402	(9 479)
Summa	23 927	(26 566)

24) Förskott från kunder hänförs till följande kunder:

- Övriga statliga myndigheter och affärsverk	50	(0)
- Övriga svenska kunder	0	(2 440)
Summa	50	(2 440)

25) Upplupna kostnader

Upplupen semesterlöneskuld (inklusive lönebikostnader)	52 556	(56 396)
Upplupna lönekostnader (not 5)	6 049	(9 504)
Avsättning för kompetensutveckling (not 5)	7 176	(7 451)
Övriga upplupna kostnader	7 754	(176)
Summa	73 535	(73 527)

I upplupna lönekostnader ingår kostnader för uppsagd personal och för personal där arbetsbrist föreligger.

26) Oförbrukade bidrag hänförs till följande kunder:

Övriga statliga myndigheter	29 285	(10 516)
Övriga svenska kunder	1 731	(700)
EU	14 503	(4 084)
Övriga utländska kunder	583	(0)
Summa	46 102	(15 300)

27) Förutbetalda intäkter hänförs till följande kunder:

- Försvarsmakten	7 794	(8 706)
- Försvarets materielverk	9 669	(9 548)
- Krisberedskapsmyndigheten	2 007	(695)
- Statens räddningsverk	0	(187)
- Försvarshögskolan	31	(511)
- Övriga statliga myndigheter och affärsverk	4 747	(4 347)
- Övriga svenska kunder	3 883	(4 641)
- Övriga utländska kunder	4 941	(7 338)
Summa	33 072	(35 973)

28) Ansvarsförbindelser

FOI har förbundit sig att till hyresvärden Fortifikationsverket erlagga belopp enligt nedan vid avflyttning från anläggningarna:

Grindsjön	81 411	(85 851)
Hagfors	315	(224)
Lilla Gåra	231	(246)
Berga	49	(56)

Till hyresvärden Fastighetsbolaget F-öarna 1 AB erlagga belopp enligt nedan om hyresavtalet för lokalerna ej förlängs efter 10 år:

Kista	5 775	(5 775)
-------	-------	---------

Till hyresvärden Specialfastigheter erlagga belopp för anläggningen i Umeå:

Umeå	95 000	(95 000)
Summa ansvarsförbindelser	182 781	(187 152)

Leasingavtal:

FOI innehar ett leasingavtal för Hem-PC, omgång 6. Under året har Hem-PC omgång 4 och omgång 5 avslutats. Det sammanlagda restvärdet uppgår till 510 tkr (2 345 tkr).

10.6 FOI resultat per forskningsområde

Detta är en sammanställning av FOI:s resultat ur ett verksamhetsperspektiv. Under forskningsområdena (1-8) redovisas FOI:s externt finansierade projektverksamhet med intäkter och kostnader till externt pris.

Verksamhet - fo område ²⁾ (1) - (8)	Intäkter	varav intäkter av		Kostnader (externt pris)	varav kostnader av		Resultat (netto)	Intäkter ÅR	
		anslag	avg m.m. ¹⁾		anslag	avg m.m. ¹⁾		2007	2006
(1) Analys av säkerhet och sårbarhet	83 289	63 049	20 240	-84 874	-63 039	-21 835	-1 585	84 721	71 452
(2) Operationsanalys, modellering & simulering	164 818	0	164 818	-152 672	0	-152 672	12 146	159 643	143 459
(3) Skydd mot CBRN och andra farliga ämnen	186 517	32 178	154 339	-185 284	-32 189	-153 095	1 233	211 888	195 686
(4) Sensorer och signaturanpassning	212 912	0	212 912	-211 074	0	-211 074	1 838	204 700	239 097
(5) Bekämpning och skydd	173 475	0	173 475	-173 587	0	-173 587	-112	236 540	274 996
(6) Telekrig och vilseledning	135 156	0	135 156	-134 346	0	-134 346	810	164 798	201 260
(7) Ledning med MSI	90 040	0	90 040	-90 486	0	-90 486	-446	99 867	0
(7 f.d.) Farkost- och rymdteknik, inkl. material	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(8) Människa och teknik	19 292	0	19 292	-16 955	0	-16 955	2 337	30 494	62 545
TOTALT FOI	1 065 499	95 227	970 272	-1 049 278	-95 228	-954 050	16 221	1 192 651	1 188 495

+

¹⁾ I summa avgifter med mera ingår intäkter av avgifter, bidrag respektive finansiella intäkter motsvarande 890 400 tkr, 75 889 tkr respektive 3 983 tkr.

10.7 FOI resultat per verksamhetsgren

Detta är en sammanställning av FOI:s resultat ur ett verksamhetsperspektiv. Under varje verksamhetsgren (se definition avsnitt 2.2) redovisas FOI:s externt finansierade projektverksamhet med intäkter och kostnader till externt pris.

Verksamhetsgren (VG 1-3)	Intäkter	varav intäkter av		Kostnader (externt pris)	varav kostnader av		Resultat (netto)	Intäkter ÅR 2007	Intäkter ÅR 2006
		anslag	avg m.m. ¹⁾		anslag	avg m.m. ¹⁾			
VG 1 (Forskning och information om nedrustning och säkerhetspolitiska frågor)	32 178	32 178	0	-32 189	-32 189	0	-11	14 793	14 363
VG 2 (Forskning, kompetens- och resursutveckling för försvaret)	824 343	63 049	761 294	-804 689	-63 039	-741 650	19 654	995 279	1 033 408
VG 3 (Forskning för samhällets krisberedskap och övr. verksamhet)	208 978	0	208 978	-212 400	0	-212 400	-3 422	182 579	140 724
TOTALT FOI	1 065 499	95 227	970 272	-1 049 278	-95 228	-954 050	16 221	1 192 651	1 188 495

¹⁾ I summa avgifter med mera ingår intäkter av avgifter, bidrag respektive finansiella intäkter motsvarande 890 400 tkr, 75 889 tkr respektive 3 983 tkr.

Vi intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Vi bedömer vidare att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande.

Stockholm 2009-02-17

CHRISTINA ULLENUS
Ordförande

MADELENE SANDSTRÖM
Generaldirektör

HANS HENTZELL

EVA LINDENCRONA

MICHAEL MOORE

JOHAN NORÉN

BRITT-MARIE SJÖBERG

MAGNUS SJÖLAND

OLLE STENDAHL